

- You can know about Shree Mahatmaji & Shree Maa from Website "SWARGAROHAN.ORG"

☆ અનુક્રમણિકા ☆

કથાકાર તથા સંત	શ્રી યોગેશ્વરજી	૩
શ્રી યોગેશ્વર કથામૃત	મા સર્વેશ્વરી	૫
સભાન શાશ્વતી	પ્રો. તરલાબેન દેસાઈ	૯
સ્વામી શ્રીરામના જીવન પ્રસંગો	કુંદનિકાબેન કાપડિયા	૨૦
Maa is God's gift of eternal peace, happiness and Love	Hemali Patel	૨૯
પૂ. મા-પ્રભુની શાશ્વત શાંતિ સુખ ને પ્રેમનું સાકાર સ્વરૂપ	નારાયણ હ. જાની	૩૬
સમંદરને પેલે પાર	મા સર્વેશ્વરી	૪૩
સ્વર્ગારોહણમાં પૂ. માનું આગમન	વિનુભાઈ અમીન	૪૯
ઈશ્વરનો સાક્ષાત્કાર	વિકાસ નાયક	૬૪

❀ ભક્તિસુધા ❀

બેડાવાળી સ્ત્રીતણું, મન જયમ બેડામાંય;
ત્યમ પ્રભુમાં મુજ મન કદા, સ્થિર થઈ જાય ન ક્યાંય? ૫૫
નટનું મન જયમ દોરમાં, થઈ રે'છે અતિલીન;
ત્યમ પ્રભુમાં મમ મન કદા, થશે લીન થઈ દીન? ૫૬
વિષયીની જેમ વિષયમાં, છે અતિઘાટી પ્રીત;
ત્યમ પ્રભુમાં ક્યારે થશે, અવિરલ રતિની રીત? ૫૭
(મહારાજશ્રી નથુરામશામા)

કથાકાર તથા સંત

શ્રી યોગેશ્વરજી

કોઈક જિજ્ઞાસુ સત્સંગપ્રેમી પુરુષે પ્રશ્ન પૂછ્યો છે. કથાકાર તથા સંતમાં કશો ભેદ ખરો? બન્નેને એક જ કહેવાય કે એમની વચ્ચે કોઈ તફાવત છે? તાજેતરમાં એક કથાકાર અહીં પધારેલા. તેમની કથા કરવાની પદ્ધતિ ખૂબ જ સારી હતી. અદ્ભુત અને અવર્ણનીય કહી શકાય તેવી. આબાલવૃદ્ધ સૌને ગમતી એમની કથાપદ્ધતિ. દેશકાળની સર્વસામાન્ય સીમાથી પર દેખાતી. થોડાક વખતમાં તો એમની સર્વત્ર સંત તરીકે સુપ્રસિદ્ધિ થવા લાગી. એટલે મને એ પ્રશ્ન ઉદ્ભવ્યો કે એક કથાકારને સંતની કક્ષામાં મૂકી શકાય? છેલ્લા કેટલાય વખતથી એ પ્રશ્ન મારા મનમાં ગોળાઈ રહેલો. આજે એને તમારી સમક્ષ સ્પષ્ટીકરણની અપેક્ષાએ ઉપસ્થિત કર્યો છે.

એ જિજ્ઞાસુ સત્સંગપ્રેમી, પુરુષનો પ્રશ્ન સારો છે. વિચારવા જેવો, સમજવા જેવો છે. એનો વિચાર આવકારદાયક થઈ પડશે.

કથાકાર સંત હોય પણ અને ના પણ હોય, એવી જ રીતે સંત હોય તે કથાકાર હોઈ શકે અને ના પણ હોઈ. બંનેમાં ભેદ હોય પણ અને ના પણ હોય. કથાકાર મુખ્યત્વે કથા કરે છે. રામાયણ, મહાભારત, ભાગવત, ભગવદ્ગીતા અથવા અન્ય કેટલાક વિષય પર કથા કરે છે. પોતાના વિચારોને રજૂ કરે છે. પોતાની શક્તિની સીમામાં રહીને શ્રોતાઓને સમજાવે છે. એની વાગ્ધારા અથવા વાક્યપટ્ટતા આપણને મુગ્ધ કરે, એનો ઉપદેશ, એની રજૂઆત એની બૌદ્ધિક પ્રતિભા આશ્ચર્ય-ચકિત અથવા સ્તબ્ધ બનાવે છે. એનું પ્રયોજન ઠેરઠેર

સદુપદેશ પ્રદાન કરવાનું. કથા કરવાનું, શાસ્ત્રજ્ઞાનનું અથવા ભક્તિનું વિસ્તરણ કરવાનું હોય છે. એના જીવનમાં કથાનો અર્ક, કથાનો સારસંદેશ ઉતર્યો હોય. એને જીવનમાં ઉતારવાના પ્રામાણિક પ્રયત્નો એ કરતો હોય અથવા ન પણ કરતો હોય. એના જીવનમાં સાત્ત્વિકતા, શુદ્ધિ, સંયમ, પરમાત્માની પ્રાપ્તિ દેખાય પણ ખરી, ના પણ દેખાય.

પરંતુ સંતનું જીવન સાત્ત્વિક, વ્યસનવિનાનું, દોષદુર્ગુણ-રહિત શુદ્ધ, સંયમી, સદ્વિચાર સંપન્ન, સત્કર્મ પરાયણ પરમાત્મમય હોય છે. પરમાત્મદર્શી હોય છે. કે પરમાત્મદર્શી બનવા પ્રયત્ન કરે છે. એને જીવનની વિશુદ્ધિની, પરમાત્માના સાક્ષાત્કારની અને સનાતન શાંતિની ઉપલબ્ધિ કે અનુભૂતિની લગની લાગી હોય છે. એ આદર્શ માનવ બનવાની ને પરમાત્માનો પ્યારો થવાની કોશિષ કરે છે. અન્યને એ માર્ગો દોરે છે; એને પ્રેરણા આપે છે, સહાય કરે છે. એ કથા કરે કે ન કરે, સદુપદેશ આપે કે ન આપે, બૌદ્ધિક પ્રતિભાથી સંપન્ન હોય કે ન હોય, પરંતુ નિરહંકાર, નિર્મમ, નિર્લેપ, નિઃસ્વાર્થ હોય છે. કેટલીયવાર આવશ્યકતાનુસાર વર્ષો સુધી મૌન રાખીને આત્મિક સાધનાત્મક અભ્યાસક્રમનું અવલંબન લેતો હોય છે. એકાંત સેવન કરતો હોય છે. સાધનારત દેખાય છે; સંત સંપૂર્ણ મુક્ત આદર્શ જીવનનો પ્રતિનિધિ છે. પુરસ્કર્તા કે પાર્ષદ. એને કથાના વિસ્તરણ કરતાં જીવનના વિસ્તારમાં વિશેષ રસ હોય છે.

કથાકાર અને સંતમાં એવો મૌલિક સૂક્ષ્મ ભેદ હોય છે. સંત કથાકાર કે સદુપદેશક હોય છે. અથવા કથાકાર સંત હોય કે બનવાની કોશિષ કરતો હોય તો કહેવું જ શું? સોનામાં સુગંધ ભળે—ફૂલમાં ફોરમ ભળે. સરિતા સલિલવતી બને. ○

વરદ હસ્ત પ્રભુ તમારો, સદાય રહેજો જીવન સહારો

—મા સર્વેશ્વરી

વર્ષ : ૩૦

એપ્રિલ : ૨૦૦૮

અંક ૭

શ્રી યોગેશ્વર કથામૃત

—મા સર્વેશ્વરી

રવિવાર પોષ વદ એકમ ૨૦૩૮

તા. ૧૦-૧-૮૨

સ્થળ : નોર્થ બરગન, અમેરિકા.

સવારે નિયમ પ્રમાણે પૂ. શ્રીનો ક્રમ શરૂ થઈ જાય છે. આજે મુલાકાત દરમ્યાન હવામાનની જ વાતો થઈ. ભોજનમાં પૂ. શ્રીએ દાળ શાક ભાત લીધાં, ભોજન બાદ થોડો આરામ કર્યા બાદ લેખન ચાલુ કર્યું.

આજે ચાર વાગ્યે સ્વામીનારાયણ મંદિરમાં પ્રવચન હોવાથી જવાનું બન્યું, ન્યુયોર્કના ક્વીન નામના વિસ્તારમાં તે મંદિર આવેલું છે જે તે જ વિસ્તારમાં દક્ષિણભારતના મંદિરોની યાદ આપે એવું મંદિર. તે મંદિરના દર્શને જવાનું પણ બન્યું.

મંદિરનો બહારનો આકાર દક્ષિણના મંદિર જેવો જ છે.

અંદર મહાગણપતિ, વ્યંકટેશ્વર, શિવ, લક્ષ્મી વગેરેનાં મંદિરો છે. સરસ મંદિર હતું.

સ્વામીનારાયણ મંદિરમાં પૂ. શ્રીએ શ્રીજી મહારાજ ઉપર જ પ્રવચન આપ્યું.

પ્રવચનમાં સ્ત્રીઓની બેઠક જુદી હતી, પ્રવચન પૂરું થતાં જ ફરી પ્રણામ કરવા મંદિર સામે જવાનું બન્યું ત્યાં આજે સર્વેશ્વરીને અદ્ભુત દિવ્ય પ્રકાશનું દર્શન થયું. આજે સવારે જ સર્વેશ્વરી વિચારતાં હતાં કે અનુષ્ઠાન તો કર્યું, પણ કંઈ અનુભવ ન થયો. પણ પ્રભુ ઓચિંતી ક્યારે કૃપા કરે તે તો તે જ જાણે છે. આજના અનુભવથી ખૂબ ખૂબ આનંદ થયો.

દિવ્ય પ્રકાશ સ્વરૂપ પ્રભુ આપને મારા અનંત અનંત પ્રણામ હો.

મંદિરમાંથી નીકળતાં જ તરત જ સર્વેશ્વરીએ પૂ. શ્રીને એ વાત કરી, પૂ. શ્રીએ આનંદ વ્યક્ત કર્યો.

સ્વામીનારાયણના મંદિરમાંથી વિદાય થઈ ગીતામંદિર ન્યુયોર્કમાં જ છે ત્યાં જવાનું બન્યું.

ત્યાંના સંચાલક શ્રી જગદીશશ્વરાનંદજીએ પૂ. શ્રી સાથે સારી વાતો કરી.

ગીતામંદિરમાં કૃષ્ણ, રાધા, શંકરપાર્વતી, જગદંબાની મૂર્તિઓ ખૂબ ભવ્ય, સુંદર ને આકર્ષક હતી. લગભગ એક કલાક સુધી તે મંદિરમાં રોકાવાનું બન્યું.

ત્યારબાદ ન્યુયોર્કમાં ગાડીમાં ફરીને હડસન નદીની નીચેથી ૨ માઈલ લાંબી ટનલ માર્ગે આવવાનું બન્યું. એ માર્ગ બંધ પાકો ભોંયરા જેવો હતો. ઉપર નદી વહે. એ માર્ગમાં ગાડી સલામત રીતે આગળ વધે છે કે નહીં તે માટે

એપ્રિલ : ૨૦૦૮

૭

રસ્તામાં કેમેરાઓ મૂક્યા છે. વળી માર્ગમાં ભીંતની સાથે નાનકડા બે પાટા ઊંચે હોય છે, જેના ઉપર નાનકડી ગાડી ચાલે; જેમાં પોલીસ બેસીને ફરી શકે છે. ૧૯૩૫ ની આસપાસ આ માર્ગ બાંધ્યો છે. બાંધકામની બાબતમાં આ દેશ આગળ છે, તે આવા માર્ગો ઉપરથી જોઈ શકાય છે. રસ્તાની નીચે ઇલેક્ટ્રીક ગાડીઓ પણ ન્યુયોર્ક સુધી દોડે છે. વળી દરિયાની વચ્ચે એક આઈલેન્ડ છે ત્યાં પહોંચવા માટે રોપ વે પણ ચાલુ છે. વળી દરિયાઈ માર્ગે સ્ટીમર પણ છે. એટલે કે બસ, ટ્રેઈન રોપ વે, સ્ટીમર બધે જ રસ્તે ન્યુયોર્ક જઈ શકાય છે.

ન્યુયોર્ક જતાં માર્ગમાં રસ્તા ઉપર લીટા દોરી એક વિભાગ જુદો પાડ્યો છે, તે માર્ગ ઉપર સવારે ખાસ બસ આવ-જા કરે છે. તે માર્ગ ઉપર ગાડીઓ ના જઈ શકે. સમયસર બસને પહોંચવા ને નોકરીયાત વર્ગને નિયમિત પહોંચાડવા આ વ્યવસ્થા પણ જોવા મળે છે.

અહીં ભાડે ટેક્સીઓ ફરે છે, પણ એમાં અજાણ્યા પાસે ભાડુ વધારે પડાવી લેવાની વૃત્તિ પણ જોવા મળે છે. ટેક્સી ભાડે ફરે તેની જુદી જુદી કંપની હોય તે પ્રમાણે તેના રંગો હોય છે. વળી ટેક્સીની ઉપર કેરીયરના વિભાગમાં ટેક્સીનો નંબર કે એ સંસ્થાના ફોન નંબર લખ્યા હોય છે. ટેક્સી ઉપર બાજુમાં પણ ફોનનંબર વગેરે લખ્યા હોય છે. ન્યુયોર્કના ટેક્સી ડ્રાઈવરો માર્ગમાં નિયમો વિના પણ ગાડી ચલાવે છે, એવું જાણવા મળ્યું.

આજકાલ અહીં ખૂબ જ ઠંડી છે. ખૂબ ઠંડી હોય ત્યારે ટી. વી. ઉપર એક સ્ટેશન એવું હોય જ્યાંથી એવા હવામાનના

૮

અધ્યાત્મ

સમાચાર જ બહાર પડે. લોકોને ઘરની બહાર ન નીકળવાની પણ સલાહ આપવામાં આવે. ઠંડી જાય, પણ સરકાર રસ્તા ઉપર તરત જ મીઠું ને રેતી નાંખે એટલે બરફ ઓગળવા માંડે છે. ઘરની બહાર હવામાન ઠંડુ કે ગરમ છે, તે માટે નાનકડું ઘડિયાળ જેવું સાધન રાખે જેથી ઘરમાંથી જ બહાર કેવું વાતાવરણ છે તેની ખબર પડી જાય.

અતિશય ઠંડીમાં ઘરની કાચની બારી ઉપર પણ બરફ જામી જાય તે જોવા મળે છે. રસ્તા ઉપર ચાલવામાં પણ ખૂબ સંભાળવું પડે. ખૂબ ઠંડી પડે તો શાળા બંધ રહે, નોકરીયાત વર્ગ ઠંડીને લીધે ના જઈ શકે તો તેની તે રજા ગણાય. ઠંડીમાં મરણ ખાસ અહીં થતાં નથી, કારણ ઘરવિના બહાર પડી રહેનાર ગરીબ કહેવાતો ખાસ વર્ગ અહીં નથી.

ખૂબ ઠંડીમાં હાથનું લોહી થીજી જાય તો તે કાયમ માટે હેરાનગતિ ઊભી કરે એવું અહીંનું વાતાવરણ છે.

આજે ઉતારા ઉપર આવ્યાં ત્યાં જ ટોરેન્ટોથી (કેનેડાથી) શ્રી અશોકભાઈ પાઠકનો ફોન આવ્યો. પૂ. શ્રી પાસે એમણે આશીર્વાદ જ માગ્યા, કહ્યું, “અમારે તો મુગુટરામ મહારાજ ને આપ એક જ છો. આપ જ અમારા તો પ્રભુ છો. તો કૃપા કરશો, આશીર્વાદ આપ્યા કરજો, કેનેડાના એ પરિવારની ભાવના ધન્યવાદને પાત્ર છે.” પૂ. શ્રીએ તેમની સાથે ફોન પર સત્સંગની વાતો કરી. ત્યાર બાદ પૌઆ બટાકાનો નાસ્તો કરી થોડું લેખન કરી ૧૧ વાગ્યે આરામ કર્યો.

હરિ: ઝં

(ક્રમશઃ)

‘શ્રી રમણ મહર્ષિ સાથેના વાર્તાલાપો’
‘સભાન શાશ્વતી’

સંપાદન : પોલ બ્રન્ટન-વેંકટશમૈયા
અનુવાદ : પ્રો. તરલા દેસાઈ

પ્રકરણ-૧૨ : ધ્યાનનો અભ્યાસ

[ધ્યાન એટલે શું? એક વસ્તુ વિશે વિચારવું તે. તેથી ધ્યાનમાં એક વિચાર પકડી રાખવા પ્રયત્ન કરો તો બીજા બધા વિચારો ધીરે ધીરે દૂર થઈ જશે. થોડોક સમય તેમની ઉપસ્થિતિ રહેશે પણ જો તમે એક વિચારને દૃઢ રીતે પકડી રાખશો તો તે તમને અડચણકર્તા નહિ થાય. આપણાં મન ટેવને કારણે નિર્બળ હોય છે અને એકાગ્રતા સાધવા અસમર્થ હોય છે. એક વિચાર પર રાખવા આપણે મનને મજબૂત બનાવવું જોઈએ.]

પ્રશ્ન : દિવસનો એવો કોઈ સમય છે જે ધ્યાન કરવા માટે વધારે સારો હોય?

મહર્ષિ : હા, ઊંઠતાં વેંત વહેલી સવાર એ ધ્યાન માટેનો સર્વોત્તમ સમય છે કારણ કે (એ સમયે) મન વિચારો, ઉપાધિઓ તેમ જ ચિંતાઓથી મુક્ત હોય છે.

પણ ધ્યાન માટેના કલાકોને લગતા નિયમો વગેરે કેવળ પ્રારંભકર્તાઓ માટે છે. એવો સમય આવશે જ્યારે તમે કહેશો કે, ‘મેં ધ્યાન છોડી દીધું છે.’ કારણ કે તમને એ સમજાઈ ગયું હશે કે, વિચારમાં દ્વૈતભાવ છે : જે ધ્યાન કરે છે તે વ્યક્તિ અને ધ્યાન કરવાનો પદાર્થ. પણ પછી જેનું ધ્યાન

કરવાની આવશ્યકતા નથી એવા સાચા સ્વરૂપનો (આત્માનો) પાયાનો મુદ્દો તમને પ્રતીત થશે.

પ્રશ્ન : ધ્યાન સમૂહમાં કરવું જોઈએ કે એકલા?

મહર્ષિ : પ્રારંભકો માટે સમૂહમાં ધ્યાન કરવું સલાહભર્યું છે. પણ આપણે પોતાનું ‘માનસિક એકાંત’ સર્જી શકીએ એવી કક્ષા સુધી આગળ વધવાનું શીખી લેવું જોઈએ. પછી આપણે ક્યાં છીએ એ મહત્ત્વનું નહિ રહે. આપણે સમાજ વચ્ચે એકાંત શોધી લેવાનું શીખી લેવું જોઈએ. લોકો વચ્ચે હોઈએ એથી આપણે આપણું ધ્યાન ત્યજી દેવું ન જોઈએ, એ વખતે પણ એ ચાલુ જ રાખવું જોઈએ. કેવળ એનો ડોળ (આડંબર) ન થઈ જાય-છૂપી રીતે કરો. તમે ધ્યાન કરો છો એ હકીકતનું પ્રદર્શન ન કરો.

પ્રશ્ન : એવું કહેવાયું છે કે યોગીએ મૃગચર્મ પર બેસવું જોઈએ, જેથી ધ્યાન દરમિયાન ચુંબકત્વનું નુકશાન નિવારી શકાય.

મહર્ષિ : એ જરૂરી નથી. તમે મૃગચર્મનો ઉપયોગ નથી કરતા તેથી ધરતી તમારા ધ્યાનનો પ્રભાવ તમારી પાસેથી આંચકી નહિ લે.

પ્રશ્ન : ધ્યાન માટે બેસતી વખતે મચ્છર કરડવા જેવી દેહની હેરાનગતિ નિવારવા શું કરવું?

મહર્ષિ : તમે એકાગ્રતા પ્રાપ્ત કરવા ચાહો છો, પછી દેહને શું થાય છે તેની પરવા ન કરો. વિચાર અને પ્રયત્નની એ જ રફતાર ચાલવા દો. અને દૈહિક અગવડ પસાર થઈ જશે. અગવડનો વિચાર ન કરો અને તમારું ચિત્ત ધ્યાન પર દૃઢ રાખો. જો તમે મચ્છરોને સહન કરવા જેટલા સમર્થ નથી તો

એપ્રિલ : ૨૦૦૮

૧૧

તમે સાક્ષાત્કાર પ્રાપ્ત કરવાની આશા કેવી રીતે સેવી શકો? આ તો તમે સ્નાન કરવા પ્રવેશો એ અગાઉ સમુદ્રનાં મોજાં શાન્ત થાય એની રાહ જુઓ એના જેવી વાત છે! મજબૂત બનો અને પ્રયત્ન સતત ચાલુ રાખો.

પ્રશ્ન : કામ અને ક્રોધ પર કાબૂ કેવી રીતે આવે?

મહર્ષિ : ધ્યાનદ્વારા. એક જ વિચારને પકડી રાખી, અન્ય વિચારોને હાંકી કાઢી.

★ ★ ★

ધ્યાનમાં લય—તત્કાલીન સ્થિરતાનું વિઘ્ન વટાવવાનું હોય છે. તેથી ભગવદ્ગીતાના ઉદ્ગાતાએ કહ્યું : ‘નિદ્રામાં ધ્યાનનો અભ્યાસ કરો.’ ફકીરો કે જેમણે નિદ્રાવિના તે કરવા ગયા તેઓ નાહકના (નિરર્થક) તપસ્યાની અતિશયતાએ ગયા. વધારે પડતું ખાવાથી કે વધારે પડતા પરિશ્રમથી વધારે પડતી ઊંઘ આવે છે. તેથી આ વસ્તુઓ પ્રમાણસર કરી દો. દિવસના સમયે ગાઢ નિદ્રા શક્ય નથી. કારણ કે, સૂર્યનાં કિરણોનો એવો વિશિષ્ટ પ્રભાવ હોય છે કે તે તેને અટકાવે છે, તેથી દિવસે તમે ઝોકું ખાઓ તો તેને ધ્યાનમાં વાળવું સહેલું છે, કારણ કે તે તેનાથી નિકટ છે.

નિદ્રાની બાબતમાં તો જે ક્ષણે તમે જાગી જાઓ, સાવધ થાઓ અને ઈશ્વર (આત્મા) વિશે વિચારવા માંડો. આખા દિવસ દરમ્યાન સાવધ રહો. જેમ કે, ઈશ્વરની ઉપસ્થિતિનો અભ્યાસ કરો.

ધ્યાનમાં બીજું વિઘ્ન ભૌતિક (બાહ્ય) પદાર્થો તરફ વળતું મન છે. જ્યારે તેને અતિક્રમી જવાય છે ત્યારે બીજું વિઘ્ન જે ધ્યાન કરે છે એનું વિસ્મરણ થાય છે એ છે. પછી મન

૧૨

અધ્યાત્મ

આંતરિક રીતે સક્રિય બને છે એ ચોથું વિઘ્ન ઊભું થાય છે.

જો મન અંકુશમાં લાવવું અઘરું લાગે તો શ્વાસનો ઉપયોગ કરો અથવા સત્સંગમાં રહો જેથી મન તરત જ અંકુશમાં આવી જશે. સત્સંગનું આવું માહાત્મ્ય છે.

પ્રશ્ન : આપ કયો માર્ગ સૂચવો છો? અમારે તમારી કૃપા જોઈએ છે.

મહર્ષિ : સ્થિર થાઓ. વિચારો નહિ અને જાણો કે ‘હું છું.’

પ્રશ્ન : મારે ધ્યાન બંધ આંખોએ કરવું કે ખુલ્લી આંખે?

મહર્ષિ : તમે બંધ કે ખુલ્લી આંખે ધ્યાન કરી શકો. જે તમને સાનુકૂળ લાગે તે. જુદી જુદી વ્યક્તિઓમાં એ જુદું જુદું હોય છે. જ્યારે મન આંખોદ્વારા જુએ છે એ જોવું છે. પણ જો તે ભીતર કેન્દ્રિત થયેલું હોવાને કારણે જો ન નિહાળતું હોય તો આંખો ખુલ્લી હોવા છતાં તે જોતું નથી. અવાજો સાથે પણ એવું જ છે. જો તમે એના પરત્વે ધ્યાન આપશો તો તેમને તમે સાંભળશો પણ જો તમે ભીતર આત્મા પર જ સતત એકાગ્ર હશો તો તમે તેમને નહિ સાંભળો.

મહત્ત્વનું એ છે કે, મન અંતર્મુખ થવું જોઈએ અને તેની સમજણમાં સક્રિય રહેવું જોઈએ. કેટલીક વાર જ્યારે આંખો બંધ હોય છે ત્યારે આડાઅવળા વિચારો ભારે વેગથી ધસી આવે છે. ખુલ્લી આંખે મનને અંતર્મુખ રાખવું અઘરું પણ બને. કારણ કે એને માટે મનોબળની જરૂર હોય છે. પદાર્થોમાં અટલાયેલું મન દૂષિત થાય છે. બાહ્ય અસરો ગ્રહ્યા વિના કે બીજા કશાનો વિચાર કર્યા વિના મુખ્ય વાત બીજા બધા વિચારોનો પ્રતિકાર કરી પોતાની સમજણ પર મનને સ્થિર રાખવાની છે.

એપ્રિલ : ૨૦૦૮

૧૩

પ્રશ્ન : કોઈ પણ પ્રવૃત્તિ વિના કોઈ નિરંતર ધ્યાન કરે તો કેવું?

મહર્ષિ : પ્રયત્ન કરો અને જુઓ! તમારી પૂર્વધારણાઓ તમને તે નહિ કરવા દે. ગુરુકૃપાથી વાસનાઓ ધીમે ધીમે ક્ષીણ થયા પછી જ ક્રમશઃ ધ્યાન સધાય છે.

પ્રશ્ન : ક્યું આસન સર્વોત્તમ છે?

મહર્ષિ : કોઈ પણ આસન, કદાચ સુખાસન. પણ જ્ઞાનમાર્ગ માટે આસન મહત્વનું નથી. ‘આસન’નો સાચો અર્થ ‘આત્મામાં સ્થિર મુકામ’ છે. એ આંતરિક છે.

જુદી જુદી કક્ષા પ્રમાણે જુદાં જુદાં આસનો છે. આત્મામાં રહેવું એ સર્વોત્તમ આસન છે. આસન અને હઠયોગના બધા પ્રશ્નો જે ‘હું શરીર છું’ એવું વિચારનારા અને શરીર સભાનતાવાળાઓને જ થાય છે. પણ યોગીઓ તો કહે છે - ‘તમને ધ્યાન સહેલામાં સહેલું લાગે એવું આસન અપનાવો.’ પણ કોઈ યોગાસન અપનાવવું જ એવું અનિવાર્ય નથી. ધ્યાનનો અભ્યાસ તમને ખુરશીમાં બેઠાં બેઠાં કે ચાલતાં-ચાલતાં કરવો સહેલો લાગતો હોય તો એ તમારે માટે અનુરૂપ આસનો છે. હઠયોગ પ્રારંભકો માટે છે. આત્માને શોધો અને તેમાં રહો પછી તમને આસનો સાથે નિસ્બત નહિ રહે.

સર્વોત્તમ આસન તમારા હૃદયમાં ગુરુને દૃઢતાથી અધિષ્ઠિત કરવા તે છે.

પ્રશ્ન : ધ્યાન માટે સૌથી સાનુકૂળ સમય કયો છે?

મહર્ષિ : સમય શું છે? તે કેવળ એક વિચાર છે. છતાં તમે તે વિચારશો તો તે દેખાશે. તમે તેને સમય કહો તો તે સમય છે. તમે તેને અસ્તિત્વ કહો તો તે અસ્તિત્વ છે વગેરે.

૧૪

અધ્યાત્મ

જ્ઞાનમાર્ગ માટે સમયનું કોઈ મહત્વ નથી. છતાં પ્રારંભકો માટે ચોક્કસ (મુકરર) સમય સારો છે.

પ્રશ્ન : ધ્યાન પૃથક્કરણાત્મક છે કે સંયોજનાત્મક?

મહર્ષિ : પૃથક્કરણ-સંયોજન બુદ્ધિના ઈલાકામાં હોય. આત્મા બુદ્ધિથી પર છે.

પ્રશ્ન : મૌન ક્યારે આવશ્યક છે?

મહર્ષિ : એ આત્મસાક્ષાત્કારનું કેવળ સહાયક છે. એકવાર સાક્ષાત્કાર થઈ જાય પછી એને બાજુ પર મૂકી શકાય કારણ કે આગળ એનો ઉપયોગ નથી. સાક્ષાત્કાર સ્વયં મૌન છે. મુનિઓ વાણીને શક્તિનો વ્યય માને છે જેને તેઓ ભીતર, આત્મા તરફ વાળે છે.

સંતો સાથેના સત્સંગથી માનસિક પ્રવૃત્તિઓનો તત્કાલીન લય સાધી શકાય છે.

સમાધિમાં તેમને મનોલય સહજ, સ્વાભાવિક અને નિરંતર હોય છે તેથી તેમના સાન્નિધ્યમાં અને તેમની ભાવાત્મક સંનિધિમાં તે ધીમે ધીમે તેમની સમાધિની આદત ગ્રહે છે.

★ ★ ★

એક યોગીને મહર્ષિએ પૂરા બે કલાક ખડકની જેમ નિશ્ચલ સ્થિત જોઈને કહ્યું : ‘તમે ખરેખર ધ્યાન શીખવા ચાહો છો? માત્ર આસન પર્યાપ્ત નથી, તમારું મન ક્યાં છે એ મહત્વનું છે. તે તમે પેલા યુવાન પાસેથી શીખી લો. (તેમણે એક સ્નાતક તરફ અંગુલિનિર્દેશ કર્યો જે લગભગ એકાદ વરસથી બેકાર હતો અને આશ્રમમાં નિયમિત સતત આંટા મારતો હતો.) એ પણ ત્યાં બંધ આંખો કરી બેસી રહે છે, પણ એનું

એપ્રિલ : ૨૦૦૮

૧૫

આખું મન નોકરી મેળવવા પર કેન્દ્રિત થયેલું છે. એ મૌનમાં સતત મને તેને નોકરી મેળવી આપવા પ્રાર્થ્યા કરે છે પણ હું લોકોને નોકરીઓ ક્યાંથી આપવાનો.'

★ ★ ★

એક દિવસ સંગીતકારોની મંડળી મહર્ષિ માટે ગાન—વાદન કરવા આવી. એમાં વાંસળી, વાયોલિન તેમ જ હાર્મોનિયમ જેવાં વાદ્યો હતાં. ત્યાર પછી વિવિધ વાદ્યો વિશે ચર્ચા થઈ અને એમાં ક્યું સૌથી સરસ હતું એની પૃષ્ઠા થઈ. મહર્ષિએ કહ્યું કે તેમણે હાર્મોનિયમ સિવાય કશું સાંભળ્યું ન હતું કારણ કે એની સ્થિરતા, એકતાનતા અને એનો એકાગ્ર લય આત્મકેન્દ્રિત રહેવા સહાય કરતો હતો.

પ્રશ્ન : ભ્રમરો વચ્ચેના કેન્દ્રનું શું મહત્ત્વ છે?

મહર્ષિ : તે આપણને આંખોથી નહિ જોવાનું યાદ કરાવનાર છે. મન પ્રકાશ અને પદાર્થ બંને તરીકે કાર્ય કરે છે. જો તેને પદાર્થથી પર કરવામાં આવે તો કેવળ પ્રકાશ રહે.

પ્રશ્ન : આવો પ્રકાશ છે એવું આપણે જાણવું જરૂરી છે?

મહર્ષિ : પ્રકાશ હોવાને કારણે જ દૃશ્ય કે ગ્રહણ વર્તમાનથી સંબંધિત થાય છે. દૃશ્ય માટે પ્રકાશ અત્યંત આવશ્યક છે. આપણા રોજિંદા જીવનમાં એ પ્રત્યક્ષ (સ્પષ્ટ) છે. પ્રકાશોમાં સૂર્યપ્રકાશ સૌથી અગત્યનો છે. તેથી તેઓ અબજો સૂર્યોની ભવ્યતાનો ઉલ્લેખ કરે છે.

પ્રશ્ન : હું ભીતરમાં પૂરતા પ્રમાણમાં ઊંડે જઈ શકતો નથી.

મહર્ષિ : એમ કહેવું મિથ્યા છે. અત્યારે તમે આત્મામાં

૧૬

અધ્યાત્મ

નથી તો ક્યાં છો? તમે ક્યાં જઈ શકવાના? તમે આત્મા છો એવું મક્કમ રીતે માનવાની જ જરૂર છે. અન્ય પ્રવૃત્તિઓ તમારા પર પરદો નાંખે છે એમ કહેવું વધારે સચુક્તિક છે.

પ્રશ્ન : ધ્યાન કરતા લોકોને બીમારી જલ્દી આવે છે એવું કહેવાય છે. કોઈ પણ હિસાબે મને થોડી પીડા થાય છે. તેઓ કહે છે એ ઈશ્વરની કસોટી છે. આ સાચું છે?

મહર્ષિ : ભગવાન તમારી બહાર નથી અને તેથી કોઈ કસોટી બહારથી આવતી નથી. જેને તમે આધ્યાત્મિક અભ્યાસના પરિણામરૂપે આવતી કસોટી કે નવો રોગ માનો છો તે ખરેખર તમારી નાડીઓ અને પાંચ ઈન્દ્રિયો પરનું દબાણ છે. અત્યાર સુધી નાડીઓ દ્વારા મન બાહ્ય પદાર્થો અનુભવવા વ્યસ્ત હતું અને પોતાના તેમ જ અનુભવ કરનારા અવયવો વચ્ચે સાંકળરૂપે હતું તે હવે એ જોડાણમાંથી બહાર આવવા ચાહે છે. આ પાછા ખેંચી લેવાની પ્રક્રિયા સ્વાભાવિક રીતે જ દબાણ કે દર્દનાક મરડનું કારણ બને.

પ્રશ્ન : અમારે ધ્યાન કેવી રીતે કરવું જોઈએ?

મહર્ષિ : માત્ર તમારી આંખો બંધ કરો અને ભીતર વળો. બસ આટલું જ શીખવાની જરૂર છે.

પ્રશ્ન : અભ્યાસની આટલી બધી પદ્ધતિઓ શા માટે દર્શાવવામાં આવી છે? દાખલા તરીકે શ્રી રામકૃષ્ણ કહે છે : 'ભક્તિ મુક્તિ મેળવવાનું સર્વોત્તમ સાધન છે.'

મહર્ષિ : એ સાધક પર આધારિત છે. ભગવદ્ગીતાના બીજા અધ્યાયના બારમા શ્લોકમાં શ્રીકૃષ્ણ પ્રારંભે કહે છે : 'એવો સમય હતો જ નહિ કે જ્યારે હું, તું કે આ રાજાઓ ન હતા. આજ પછી એવો સમય પણ ક્યારેય નહિ આવે જ્યારે

આપણામાંનું કોઈનું અસ્તિત્વ નહિ હોય. કારણ કે જે અસત્ય છે એ કદી હોતું નથી. અસત્ય કદી છે નહિ અને સત્ય કદી ન હોય એવું નથી. જે હંમેશાં હતું, હમણાં પણ છે અને હંમેશ રહેશે.' પછી ચોથા અધ્યાયના પહેલા શ્લોકમાં શ્રીકૃષ્ણ કહે છે : 'મેં આ સત્ય વિવસ્વાન (Vivasvan) કહ્યું, તેમણે તે મનુને કહ્યું વગેરે.' અર્જુને પૂછ્યું : 'એવું કેવી રીતે થઈ શકે? તમે થોડાં વર્ષો પહેલાં અવતર્યા છો. તેઓ યુગો પૂર્વે થઈ ગયા.' પછી શ્રીકૃષ્ણે અર્જુનનો મુદ્દો સમજી ચોથા અધ્યાયના ચોથા શ્લોકમાં પ્રત્યુત્તર આપ્યો : 'હું ઘણા જન્મો પસાર કરી ચૂક્યો છું હે અર્જુન તું પણ! હું એ સર્વ જાણું છું પણ તું તારા જાણતો નથી. એ પહેલાંના જન્મોમાં શું થયેલું તે હું તને કહીશ.' જુઓ હવે જે કૃષ્ણ પહેલાં એમ કહેતા હતા કે, હું નહોતો, તું ન હતો અને તે રાજાઓ પણ ન હતા તે હવે એમ કહે છે કે, પોતાના અગાઉ કેટલાય જન્મ થઈ ચૂક્યા છે. જો કે કૃષ્ણ પોતાનો વિરોધ કરતા દેખાય છે પણ (હકીકતમાં) એમ નથી. તેઓ અર્જુનના દષ્ટિબિંદુને સંમતિ આપી એની ભૂમિકાથી તેની સાથે વાત કરે છે.

બાઈબલમાં આવો જ સમાંતર ફકરો છે જેમાં જિસસ કહે છે કે, તેમણે અબ્રાહમને અને અબ્રાહમે મોઝિઝને આ સત્ય શીખવાડેલું વગેરે. સંતોના ઉપદેશો સમય, સ્થળ તેમ જ અન્ય પરિવેશને અનુલક્ષીને હોય છે.

આપણા માટે 'ભક્તિ' અને 'જ્ઞાન'ના બે માર્ગ ખુલ્લા છે. ભક્ત ભગવાનની શરણાગતિ સ્વીકારી લે છે અને એની પનાહમાં સલામતી સુરક્ષિતતા અનુભવે છે. જ્ઞાની આત્માથી અતિરિક્ત કશું છે જ નહિ એમ જાણી લઈ આનંદમાં રહે છે.

આ બે માર્ગમાંથી કોઈ પણ એકને દૃઢ રીતે વળગી રહેવું જોઈએ.

પ્રશ્ન : અમે અમારા રસ્તાથી ભટકી જઈએ તો અમારે શું કરવું જોઈએ?

મહર્ષિ : અંતે સઘળું સારું જ થશે. પતન કે (ભંગાણ) અટકાવ પછી સ્થિર સંકલ્પ તમારા ચરણને ફરી ગતિ માટે પ્રેરશે. ધીરે ધીરે વિઘ્નો ક્ષીણ થશે અને તમારો પ્રવાહ પ્રબળ બનશે. છેવટે સર્વ સારાં વાનાં થશે. કેવળ સ્થિર સંકલ્પની જરૂર છે.

પ્રશ્ન : વૃત્તિઓ મને વેરવિખેર કરી નાંખે છે. એનો ઉચ્છેદ કરી શકાય?

મહર્ષિ : હા. બીજાઓએ તે કર્યું છે તેથી શ્રદ્ધા રાખો કે તે થઈ શકશે. તેઓ કરી શક્યા કારણ કે તેમનામાં શ્રદ્ધા હતી કે તેઓ કરી શકશે. જે પૂર્વધારણાઓથી મુક્ત છે છતાં તેમનું હાર્દ છે એના પર એકાગ્રતા સાધીને તેમ થઈ શકે.

★ ★ ★

એક સાધક ખિન્નતા અનુભવતો હતો તેને મહર્ષિએ કહ્યું : 'ખિન્ન કોણ છે?' એવો પ્રશ્ન પૂછાવો જોઈએ. આ અહંકારનું ભૂત છે જે આવા વિચારોનો શિકાર કરે છે. ઊંઘમાં વ્યક્તિ પ્રભાવમુક્ત હોય છે. નિદ્રાવસ્થા સહજ હોય છે. પૂછો અને શોધી કાઢો. ધ્યાનમાં કોઈક પ્રકારની શાન્તિ નથી મળતી? એ પ્રગતિની નિશાની છે, એ શાન્તિ સતત અભ્યાસથી વધારે ઊંડી અને વધારે વિસ્તરશે. એ લક્ષ્ય સુધી પણ લઈ જશે.

તમે તમારી જાતને જેટલી અજ્ઞાની કહો એટલા તમે શાણા છો. એ તમારો અજ્ઞાન દૂર કરવાનો માર્ગ વધારે સરળ

બનાવે છે. પોતે પાગલ છે એવું કહેનારો માણસ પાગલ હોય ખરો?

ઈચ્છાનો અંકુશ અને ધ્યાન એકબીજા પર આધારિત છે. એ એકબીજાના હાથ સાહીને જ જવાં જોઈએ. અભ્યાસ અને વૈરાગ્ય પરિણામકારી નીવડે છે. વૈરાગ્ય મનને બહિર્મુખ થતું અટકાવવા છે અને અભ્યાસ મનને અંતર્મુખ રાખવા છે. નિરોધ અને ધ્યાન વચ્ચે ભીતર સતત સંઘર્ષ હોય છે. ધ્યાન છેવટે સફળ થાય છે.

જો તમે સમગ્રભાવે ઈશ્વરને શોધો તો તમે ખાતરી રાખો કે ઈશ્વરની કૃપા પણ તમને શોધે છે.

અનુકૂળ વાતાવરણની પસંદગી ધ્યાનની સાધનાની શરૂઆતમાં ને મધ્યકાળમાં ખૂબ ખૂબ જરૂરી છે. પરંતુ ધ્યાનની સાધના સહજ થતાં, તેની જરૂર રહે છે જ એ મ નથી.

—યોગેશ્વરજી

આ દિવસો પણ ચાલ્યા જશે.

✳ સ્થાપત્ય કન્સ્ટ્રક્શન ✳

પ્રો. મનીષ હરિભાઈ ભોજાણી,

બિલ્ડર્સ એન્ડ ડેવલપર્સ,

મધુર કોમ્પ્લેક્સ, શનાળા રોડ, મહારાજા ટાઈલ્સ સામે,

મોરબી—૩૬૩૬૪૧.

ફોન : (ઓફિસ) ૨૨૧૩૮૧, (રહેઠાણ) ૨૩૦૨૨૨.

સ્વામી શ્રીરામના જીવન પ્રસંગો

કુંદનિકાબેન કાપડિયા

[સ્વામી રામના જીવનની ત્રણ ઘટનાઓ અહીં રજૂ કરી છે. તેની પાછળનો આશય એ છે કે દરેક ઘટનાની રજૂઆતદ્વારા સ્વામી રામ પોતે કંઈ શીખ્યા છે.

‘એક દુઃખદાયક અનુભવ’માં સ્વામી રામે એ દર્શાવ્યું છે કે ધનની લાલચથી સાધુ થનારા માણસો પણ હોય છે, પરંતુ ત્યારે તેમને તે મળતું નથી. સાચા ત્યાગનો જ એ પ્રભાવ છે કે ‘ના માગે તેને સામેથી આપવા લોકો પડાપડી કરે.’ પ. પૂ. મા શ્રી સર્વેશ્વરીના જીવનમાં આપણને શું એનું દર્શન નથી થતું?

‘મોહકતા અને સંયમ’ની ઘટના એ શીખવે છે કે સાધુ થયા પછી પણ માણસનું મન કોઈ મોહક વસ્તુ જોઈ લલચાય છે. પોતાની સરસ ઘડિયાળ એક સાધુને ગમી, તો તેને સ્વામી રામે થોડો વખત રાખવા આપી. તે લઈ સાધુ રવાના થઈ ગયો. સ્વામીજીએ ધારેલું એમ જ થયું. તે સાધુ સ્વામી રામ તેને ક્યાંય ન ભટકાય જાય તેનું ધ્યાન રાખતો. છતાં મુલાકાત થઈ ત્યારે સ્વામી રામે તેના હાથે ઘડિયાળ ના જોતાં ખબર પડી કે તેણે પૈસા ખાતર તે વેચી દીધી છે, એ જ ઘડિયાળ ફરતી સ્વામી રામ પાસે પાછી આવે છે ત્યારે તે પેલા સાધુને ભેટ આપી દે છે, કેવી ઉદારતા! આપણે પૂ. માના સાન્નિધ્યમાં આવું તો ઘણું બધું જોતા હોઈએ છીએ, પણ આપણે ક્ષમાભાવે આવા ઉદાર થઈ શકીએ?—દરેકે વિચારવા જેવું છે.

‘બે નાગા બાવાઓની’ ઘટના એ દર્શાવે છે કે માણસે

માલમિલકત, ઘર, સગાંવહાલાં, પત્ની, બાળકો, અરે કપડાં સુદ્ધાંનો ત્યાગ કર્યા પછી પણ માણસ 'નામ અને માન'ની લાલસા છોડી શકતો નથી. એટલે કેવળ ભારે બાહ્ય ત્યાગ-વાળાથી પણ પ્રભાવિત ના થવું. પરંતુ સંતની આંતરિક અવસ્થા કેવી છે, તે જ ખૂબ મહત્વનું છે. તે જલ્દી સમજાય તેવું નથી હોતું તેથી ભોળા લોકો છેતરાય છે. — તંત્રી]

એક દુઃખકારક અનુભવ

એક માણસ ઘાસ કાપીને ગાયભેસને માટે ચારો વેચતો હતો અને એ રીતે કમાણી કરતો હતો. મને તે ઓળખતો હતો. તેને થયું : સ્વામી રામ તો કોઈ કામ કરતા નથી અને મજા કરે છે. જ્યાં તે જાય ત્યાં લોકો ફૂલ લઈ આવે છે, ગાલીચો પાથરે છે અને એમને રહેવા માટે સરસ મઢૂલી પણ આપે છે. લોકો તેમનું ઘર સાફ કરે છે, તેમને માટે રાંધે છે, અને તેમની બધી જરૂરિયાતોનું ધ્યાન રાખે છે. સંન્યાસી થવું તો બહુ સારું.

તેણે તેની પત્નીને કહ્યું : 'હું એક પ્રયોગ કરવા માગું છું. છ મહિના સુધી હું સાધુ હોવાનો દેખાવ કરીશ.'

પત્નીએ કહ્યું : 'પણ મને પૈસાની જરૂર છે. તમારે કુટુંબનું પેટ ભરવાનું છે.'

તેણે કહ્યું : 'લોકો મને જે કાંઈ આપશે તે હું તને આપી દઈશ.'

તેણે થોડા પૈસા બચાવી સાધુવેશ માટે યોગ્ય કપડાં ખરીદ્યાં અને પોતે સાધુ છે એવો દેખાવ કરવા લાગ્યો. પહેલા ત્રણ દિવસ તો કોઈએ તેને પૂછ્યું પણ નહિ કે તું ભૂખ્યો છે કે કેમ! તેને બહુ અપમાન લાગ્યું, કારણ કે લોકો મારી પાસે

આવતા હતા અને ફળ ધરતા હતા અને હું તો એ ખાતો પણ નહોતો (લોકો મારે માટે કાંઈ લાવે તો હું તે બીજાઓને આપી દઉં છું. આ રીતે હું તેમના ઉપકાર હેઠળ આવતો નથી. મને એ આપીને તેઓ મારે માટેનો પ્રેમ પ્રગટ કરે છે અને હું તે બીજાને આપી દઈને મારો પ્રેમ પ્રગટ કરું છું.) સાત દિવસમાં તો તેણે સારું એવું વજન ગુમાવ્યું અને પૈસા તો હજુ પાસે કાંઈ થયા નહિ.

રાત વખતે તે છાનોમાનો તેની પત્નીને મળવા જતો. પત્નીએ કહ્યું : 'તમે કેવા મૂરખ માણસ છો! પહેલાં તો તમે સારું એવું કમાતા હતા. અને હવે તમે કાંઈ જ કમાણી કરતા નથી. તો કંઈ નહિ તો એમની સફળતાનું રહસ્ય તો પૂછો!'

તે મારી પાસે સાધુવેશમાં જ આવ્યો. મેં કહ્યું : 'સ્વામીજી, આગળ આવો.'

તેણે કહ્યું : 'મહારાજ, મારે તમને ખાનગીમાં એક પ્રશ્ન પૂછવો છે.' મેં ત્યાં હાજર રહેલા લોકોને બહાર જવા વિનંતી કરી. પેલા માણસે કહ્યું : 'મારે તમારી સફળતાનું કારણ જાણવું છે.'

મેં કહ્યું : 'મને તો હું સફળ છું એવી કોઈ જાણ નથી. તું કઈ રીતે માને છે કે હું સફળ છું?'

તેણે કહ્યું : 'પૈસા માગ્યા વગર તમને પૈસા મળે છે. આ જગ્યા તમને રહેવા માટે અપાઈ છે. તમારે માટે ડ્રાઈવરો આવે છે. ઘણા લોકો આવીને તમારી પાસે બેસે છે. આવું શાથી?'

મેં કહ્યું : 'તને ખબર છે? એક વાર મને આવી વસ્તુઓની ઈચ્છા હતી ત્યારે મને તે મળતી નહોતી. પણ મેં

જે દિવસે નિર્ણય કર્યો કે આ કંઈ મને જોઈતું નથી, ત્યારથી મને બધું મળવા માંડ્યું છે.’

સ્વામી વિવેકાનંદે કહેલું તે યાદ રાખવા જેવું છે : ‘સદ્ભાગ્ય એવી વસ્તુ છે કે તમને એ જોઈતું હોય ત્યારે તે તમારાથી દૂર ભાગી જાય છે. પણ તમને એનામાં રસ ન હોય ત્યારે એ તમને શોધતું આવે છે.’

મોહકતા અને સંયમ

એક વાર એક જુવાન શિક્ષિત માણસે નક્કી કર્યું કે પોતે સંન્યાસી બનવું છે. સંન્યાસીઓ કઈ રીતે બોલે, કઈ રીતે ઊઠેબેસે વગેરેનું તેણે નિરીક્ષણ કર્યું અને પછી પોતાની જ મેળે, કોઈ પણ સંપ્રદાયનો માર્ગ લીધા વિના કે યમનિયમ આચર્યા વિના તે સંન્યાસી બની ગયો. કપડાં અને બહારની રીતભાત તેણે સાધુ-સંન્યાસી જેવાં રાખ્યાં.

એક દિવસ તે ઉત્તર કાશીના મારા આશ્રમે આવ્યો અને થોડા દિવસ ત્યાં રહેવાની રજા માગી. જ્યારે પણ તે મારી સાથે વાતો કરતો ત્યારે તેની નજર હંમેશાં મારી કાંડાઘડિયાળ પર મંડાઈ રહેતી. દરેક વખતે અમે વાતો કરીએ કે તે વચ્ચે ઘડિયાળની વાત લાવ્યા વિના રહેતો નહિ. તે કહેતો : ‘અહા, કેટલી સરસ ઘડિયાળ છે! એની ડિઝાઈન કેટલી સરસ છે! સમય પણ તે એકદમ સાચો જ બતાવતી હશે.’

આવું ત્રણ દિવસ ચાલ્યું. પછી મેં કહ્યું : ‘જો ભાઈ, હું થોડા વખત માટે ગંગોત્રી જાઉં છું. તું મારી વતી આ ઘડિયાળની સંભાળ રાખીશ?’ મેં મારો કામળો લીધો, ચાખડી પહેરી અને મારા મહેમાનની વિદાય લીધી. મારે કંઈ ખરેખર ગંગોત્રી જવું નહોતું. મને ખબર હતી કે ટૂંક વખતમાં આ

માણસ પણ આશ્રમમાં નહિ રહે અને ઘડિયાળ પણ નહિ રહે. મારે તો જોવું હતું કે શું થાય છે, એટલે થોડા દિવસોમાં જ હું પાછો ફર્યો અને ખરેખર એ જુવાન અને ઘડિયાળ બન્ને ગાયબ હતાં. એ પછીના દિવસોમાં મારા પરિચિતો મને ઘડિયાળ ન દેખાવા વિશે પૂછતા. હું કહેતો કે એનો ઉપયોગ થાય છે. મને એ વિશે કોઈ ચિંતા નહોતી.

યોગાનુયોગે આ જુવાન માણસ મને છ મહિના પછી હરદ્વારના રેલ્વે-સ્ટેશને ભેટી ગયો. મને જોઈને તે એવો છોભીલો પડી ગયો કે તેને ત્યાંથી ભાગી જવાનું મન થયું. તેણે કહ્યું : ‘મહારાજ, મેં જે કર્યું તે બહુ જ નિંદનીય કાર્ય હતું.’

મેં કહ્યું : ‘તેં મને કાંઈ કર્યું નથી. તને એમ લાગે કે એ ખોટું હતું તો હવે ફરીથી એવું કરીશ નહિ.’ પછી મારું ધ્યાન ગયું કે એણે ઘડિયાળ પહેરી નહોતી. મેં એને પૂછ્યું કે ઘડિયાળ ક્યાં છે, અને સરખો સમય બતાવે છે કે નહિ.

તેણે કહ્યું : ‘મેં એ વેચી નાખી છે, પૈસાની જરૂર હતી.’

થોડા વખત પછી ઘડિયાળ ફરી મારી પાસે આવી ગઈ. પેલા પાસેથી જે માણસે ખરીદી હતી તે મારો વિદ્યાર્થી હતો. તેણે ઘડિયાળ ઓળખી અને મને પરત કરી. આથી પેલો જુવાન મને ફરી મળ્યો ત્યારે મેં તેને ફરીથી એ ઘડિયાળ આપી અને કહ્યું : ‘આ ઘડિયાળ તને ઉપયોગમાં આવી શકતી હોય તો તું તે રાખ.’

પહેલાં તો તે કંઈ સમજ્યો નહિ અને મારો તેની સાથેનો વ્યવહાર પણ સ્વીકારી શક્યો નહિ. પણ ધીમે ધીમે એને જણાયું કે દુનિયાની આકર્ષક વસ્તુઓ પ્રત્યે તેનું જેવું વલણ

હતું તેથી તદ્દન જુદું વલણ પણ સંભવી શકે છે. આ બનાવની તેના ઉપર ઊંડી અસર પડી ને તે એટલે સુધી કે પછી તે મેં સૂચવેલા એક આશ્રમમાં ગયો અને ત્યાં સંયમ પાળીને આજે તે તદ્દન બદલાઈ ગયો છે.

ઘણા લોકો પોતાની અંદર રહેલી કેટલીક વસ્તુઓનો સામનો કરી શકતા નથી. પોતાની અંદર ન ગમતી ઈચ્છાઓ, સંઘર્ષો, આદતો રહેલાં હોય છે તેમાંથી તેઓ છૂટી પણ શકતા નથી અને તેનો ખુલ્લી રીતે સામનો પણ કરી શકતા નથી. તેઓ બીજાને પોતાનું અસલ રૂપ જાણવા દેતા નથી અને હંમેશાં બચાવ અને બહાનાં આગળ ધર્યાં કરે છે. પણ ક્યાંક, કોઈની સાથે, કોઈક સંબંધમાં આપણે આપણી જાતને તદ્દન ખુલ્લી કરી દેવી જોઈએ અને આ ક્ષોભ જન્માવતાં બીજાને અંદર દબાવી દેવાં ન જોઈએ. આવી ગુપ્તતા રાખવાથી તો પ્રગતિમાં વિલંબ થાય છે. આપણે જેને મોઢામોઢ કબૂલી શકતા ન હોઈએ તે બાબતોનું આપણે બીજામાં આરોપણ કરીએ છીએ.

ધ્યાન વખતે આ બધા ક્ષોભકારક વિચારો ને ઈચ્છાઓ હળવેથી ઉપર આવે છે. આપણે તેમાં ગૂંથાઈ ગયા વિના તેનું ફક્ત નિરીક્ષણ કરી શકીએ. આમ, ધ્યાન આપણને આપણી અંદરની જાત જાણવામાં અને સુયુક્ત જીવન જીવવામાં સહાય કરે છે.

જેઓ પોતાનું ઘર અને કામકાજ છોડીને નીકળી પડે છે તેમના મનમાં પણ આગલા જન્મોના સંસ્કારોનાં ઊંડાં બીજ પડ્યાં હોય છે. આ સંસ્કારોથી મુક્ત થતાં ઘણો વખત લાગે છે. તે માટે સતત બીજી સર્જનાત્મક છાપો અને આધ્યા-

ત્મિકતાના બીજાને માનસિક રીતે આત્મસાત્ કરતાં રહેવું જોઈએ. આ રીતે માનસિક સ્નાન અને મનની અંદર જે કાંઈ રહેલું છે તે બદલીને, તેને બદલે બીજી વસ્તુઓવડે મનને ભરવું તે તો આત્મસંયમવડે જ શક્ય બને છે. ઘણા આધુનિક ગુરુઓ સંયમ વગર જ ધ્યાન અને આધ્યાત્મિકતા શીખવવાનો દાવો કરે છે. તેઓ બહુ ઉત્તમ રીત શોધી કાઢે કદાચ, પણ વિદ્યાર્થીઓને સંયમના માર્ગે પલોટ્યા વગર આ શીખવવું તે ખેડ્યા વગરની જમીનમાં બી વાવવા જેવું છે. આધ્યાત્મિકતાના માર્ગે ચાલવું હોય તો આત્મસંયમ બહુ જ મહત્વની બાબત છે. સાધુ કે સંન્યાસી થવું તે કાંઈ એટલું મહત્વનું નથી, પણ સંયમિત જીવન સ્વીકારવું મહત્વનું છે. અંદરના અને બહારના જીવન વચ્ચે સેતુ હોવો જોઈએ. સંયમ એ સેતુનો પાયો છે. લોકોએ માત્ર રીત કે પદ્ધતિથી મોહાઈ ન જતાં પોતાની અંદર શિસ્ત અને સંયમ કેળવવાં જોઈએ.

બે નાગા બાવાઓ

એક વાર ગંગોત્રી જતાં હું એક મહિનો ઉત્તર કાશીમાં રહ્યો હતો. રોજ સવારે હું ટેખલા તરફ બેત્રણ માર્ગલ ફરવા જતો. ટેખલા અને મારા નિવાસસ્થાનની વચ્ચે, ગંગાને કાંઠે લાકડાના એક નાના મકાનની બે અલગ ઓરડીમાં બે નાગા બાવા રહેતા હતા. તેઓ દૈનિક વર્ષની આસપાસના અભણ, વિધૂર પુરુષો હતા. તેમની પાસે કાંઈ જ નહોતું, પાણીનું કમંડળ પણ નહિ. હું એ બંનેને ઓળખતો હતો. તેઓ ઘણા પ્રખ્યાત હતા, પણ તે વિદ્વત્તા કે યોગના જ્ઞાન માટે નહિ. તેઓ એટલા માટે પ્રખ્યાત હતા કે એવી ભયંકર ઠંડી જગ્યાએ તેઓ સંપૂર્ણપણે નિર્વશ્ચ થઈને રહેતા હતા. હકીકતમાં તેઓ

અહંકાર, ક્રોધ અને ઈર્ષ્યાથી ભરેલા હતા. બંને એકબીજાને ધિક્કારતા હતા.

સૂર્યથી પ્રકાશિત એક દિવસે હું ટેબલા તરફ જતો હતો ત્યારે મેં દૂરથી જોયું કે તે બંનેએ તેમનું ઘાસ તડકે ગરમ થવા નાખ્યું હતું. ઘાસમાં ભરાઈ ગયેલો ભેજ દૂર કરવા તેઓ અવારનવાર આવું કરતા. હું તેમના ઘર નજીક પહોંચ્યો ત્યારે બંને બાથબાથી કરતા હતા. બે તદ્દન નગ્ન સાધુઓ એકમેક સાથે ભયંકર રીતે લડતા હતા. હું વચ્ચે પડ્યો ને પૂછ્યું : ‘આ શું કરો છો?’ બંને છૂટા પડીને ઊભા રહ્યા. એક જણે કહ્યું : ‘આણે મારા ઘાસ પર પગ મૂક્યો હતો. એ એની જાતને સમજે છે શું? એ એમ માને છે કે જાણે પોતે દુનિયાનો બહુ મોટો ત્યાગી હોય!’

આ જોઈ હું અવાક થઈ ગયો. મને એક ઘા વાગ્યો અને ત્યાગના માર્ગ વિશે હું ફરી વિચાર કરવા લાગ્યો. મને ખ્યાલ આવ્યો કે માલમિલકત, ઘર, સગાંવહાલાં, પત્ની, બાળકો—બધાંનો ત્યાગ કર્યા પછી પણ માણસ નામ અને માનની લાલસા સહેલાઈથી ત્યાગી શકતો નથી, પોતાના અહંને શુદ્ધ કરી શકતો નથી, પોતાનાં હૃદય તથા ઊર્મિઓને આત્મ-સાક્ષાત્કારના ધ્યેય પ્રત્યે વાળી શકતો નથી. જ્ઞાન મેળવવા માટે મનને તદ્દન નમ્ર બનાવી દેવું જરૂરી છે. કેવળ ત્યાગ કરવાથી તો દુઃખ અને હતાશા આવે છે. જીવનના હેતુ પ્રત્યે જાગ્રત થયા વિના સંસાર છોડી દેવાથી સાધુઓ માટે પ્રશ્નો ઊભા થાય છે, અને તેમના ઉપરથી દૃષ્ટાંત ગ્રહણ કરતા દુનિયાના લોકો માટે પણ ગૂંચવણ જન્મે છે. સંસારમાં રહેતા લોકો માને છે કે ત્યાગી સાધુઓના ઉત્તમ ઉદ્દાહરણનું આપણે

અનુકરણ કરવું જોઈએ. પણ મેં ઘણા એવા ગૃહસ્થો જોયા છે જેઓ સાધુઓ કરતાં ઘણી વધુ ઊંચી કોટિના હતા. બહારના જીવનમાં તમે કઈ રીતે રહો છો, તમારી બાહ્ય જીવનરહેણી કેવી છે તે નહિ, પણ તમારી આંતરિક અવસ્થા કેવી છે તે જ મહત્વની બાબત છે.

ઈચ્છાઓ અને વાસનાઓવાળો જીવ કદી શાંત હોઈ શકતો નથી. જીવનમાં શાન્તિ અનુભવવી હોય, તો નિરપેક્ષ, નિર્મમ, નિરહંકાર ને નિષ્કામ થવું જ પડે.

— ગીતા અધ્યાય—૨

શ્રી યોગેશ્વર કૃપા

❀ સંદીપ વેલ્ડીંગ વર્ક્સ ❀

ગ્રીલ, દરવાજા, તેમ જ મેઈન ગેટના સ્પેશ્યાલીસ્ટ
તેમ જ

દરેક જાતનું રીપેરીંગ કામ કરનાર.

મોટી બંગલા, ઉમરા જકાત નાકા પાસે, સુરત-૩૯૫૦૦૭

ફોન : (૦૨૬૧) ૨૨૫૪૮૮૨, ૨૨૫૮૮૦૪

Maa is God's gift of eternal peace, happiness and Love

Hemali Patel

Jai Krupalu Maa.

“From his childhood, Shri Yogeshwarji had a dream of providing stimulating religious reading material to the people of Gujarat. His dream began to take form during his student days when he published a hand written magazine for his fellow students. After the publication of numerous books and articles, his dream finally came true in 1979 with the inception of Gujarati monthly ‘ADHYATMA.’ This article, with Maa’s blessing, I have been able to write, and has been published because Maa is fulfilling Shri Yogeshwarji’s dream to continually come true.

Sarveshwari Maa. An inspiration. A role model. Purity in the form of a human being. A miracle. The most energetic and enthusiastic person anyone could ever meet. A God. Simply perfection. She is everything Shri Yogeshwarji imagined her to be. A woman who is completely free from attach-

ment as anyone can see through her constant willingness to give. Someone with complete focus, someone who is always thinking of God, and someone who is constantly thanking God. Her simple nature, her beautiful smile, and her everlasting, heart-warming love attract people of all ages, religions, and ethnic backgrounds, For the past 10 years, she has taken a vow of silence and for the past 24 years, she has been fasting on a small piece of fruit and a sip of water every 2 days. She began this rigorous fast on March 18, 1984, the day Shri Yogeshwarji, Maa’s guru, passed away. If this fast was examined through a medical perspective, it would clearly be impossible. Through faith and Sarveshwari Maa as living proof, one can see anything is possible. When Maa started this fast , many of her close devotees urged Maa to reevaluate her decision. Maa simply stated, “Prabhu would always serve me before he served himself. He’s not here to serve me so I shouldn’t eat.” Furthermore, she stated, “Prabhu tells me everything, if he wants me to eat, he will tell me.” Her sweet, simple, and innocent response can only make an individual smile

and realize the extent of her sacrifice, dedication, and faith.

Many times we are so busy searching and dreaming of what Moksh will be like, but we fail to see that we are living as if we have already attained Moksh when we are in the presence of Maa Sarveshwari. Swargarohan, located on Danta Road in Ambaji, is the epitome of peace, happiness, and service. Maa's home, Swargarohan, literally feels like Heaven on Earth. Wherever Maa's holy feet have stepped, that place has come to life—Swargarohan being no different. Swargarohan not only attracts human beings from all over the world, but many beautiful creatures. The chirping of beautiful birds in the morning to the continuous chanting of prayers and dhoons throughout the day make a visitor want to stay his or her whole lifetime. The incredible peace and harmony found at Swargarohan cannot be duplicated. No one leaves Swargarohan without a mini Swargarohan in their heart. Inside that mini Swargarohan is Maa, Maa's teachings, Maa's undying love, and Maa's life of sacrifice and service. ONLY Maa could have built such a breath-taking place like Swargarohan. If Maa

is Swargarohan itself, her heart would be the Yogtirth, and her mind would be the Kutiya.

To understand and appreciate the beauty of the Yogtirth, one must first understand the meaning of Yogtirth. Yog meaning mediation or when one's atma (soul) is joined with parmatma, and tirth meaning holy place. Therefore, Yogtirth means a holy place of mediation or where the soul becomes attached with eternal happiness and life. As soon as an individual walks into the doors of Yogtirth, he or she feels as if their soul has left their body and is traveling freely and happily in the air. A peace of mind is attained. Furthermore, the thought of Maa and Prabhu engulf their mind. The constant sound of "Om Yogeshwaray Namah" as you walk through the one-of-a-kind museum makes an individual feel as if Shri Yogeshwarji is in their presence. The Yogtirth is truly Maa's heart in a microscopic view. Many different memorabilia from various years of Shri Yogeshwarji's life can be found inside the Yogtirth. Among the variety of memorabilia are pictures, letters, chairs, suitcases, a telephone, blankets, fingernails, newspaper clippings, Prabhu's last speech,

and quotes written by Prabhu. Each and every item is placed in the perfect spot with a written explanation beside it, which Maa has written herself. Each letter from Prabhu to Maa encourages Maa to stay focused, keep praying, doing jaap, and dhyan (mediation). Furthermore, each point that Prabhu wants to get across, in his letters to Maa, is numbered. Likewise, we can see a parallel in Maa's diary, which has entries with numbered thoughts or points. Upon viewing the Yogtirth, two thoughts raced through my mind. One, if Maa was able to preserve the smallest items of Shri Yogeshwarji's life, we should take immense care for every item Maa gives us; so, one day we can show generations to come what kind of message our Maa has taught us. Two, every time Maa is inside the Yogtirth changing and rearranging Prabhu's memorabilia, she literally loses track of time. Maa becomes so engrossed in Prabhu's teachings and life that she must even be reminded to eat. This made me realize that when we think of Maa, pray, do pranaam, jaap, or dhyan, we should lose track of time, and have one focus—God. Maa has been able to show us her life through Shri Yogeshwarji time and time again. Therefore, in viewing the contents of Yogtirth,

one can see why it is truly the heart and treasure of Swargarohan.

A small hexagon shaped hut called the Kutiya can be found towards the back of Swargarohan. The Kutiya serves many different purposes. It is a place where an individual can pray silently to Maa Prabhu, do pranaam, jaap, or sit in dhyan. It is not only utilized by using its inner space. Many individuals chose to do Pradhakshina (walk around the Kutiya) while silently chanting a mantra. Because of its small nature, an individual feels a close, intimate relationship with God while engaging in prayer or pranaam. The silence of utmost peace found in the Kutiya reminds me of the calmness and simplicity in Maa and her mind. Personally, when I have prayed in the Kutiya, I feel as if Maa, Prabhu, and I are the only three individuals in the building. Maa, time and time again, has said whatever a devotee prays for in the Kutiya, Prabhu will listen to his or her prayer, and that individual will receive an answer. Maa also mentioned that on one occasion while she was walking near the Kutiya, she saw Prabhu as a child running with Jyotirmayimaa slowly walking behind him. Although this has only been my second time coming to Swargarohan, since

એપ્રિલ : ૨૦૦૮

૩૫

my first visit, I felt a special connection with the Kutiya. And so, after hearing this story from Maa, I began to really examine the Kutiya. A hexagon shaped hut—but why six sides? My personal parallel would be that the word Prabhu has six letters, each letter for one side, meaning that Shri Yogeshwarji is everywhere, wherever you face, he will hear your prayer, and he will answer your prayer. He is universal and omnipresent, and his spirit lives in Swargarohan through Sarveshwari Maa.

If you have never been to Swargarohan, you are truly missing out an experience of a lifetime. Being in the physical presence of Maa at Swargarohan can't be heard through a tape or seen with open eyes through a video. The true gift of Swargarohan can only be experienced in Ambaji—the gift of eternal peace and happiness, the gift of everlasting love, and the gift of living in God's home with God, Jagadamba Maa.

૩૬

અધ્યાત્મ

પૂ. મા—પ્રભુની શાશ્વત શાંતિ સુખ ને પ્રેમનું સાકાર સ્વરૂપ

અનુ. : નારાયણ હ. જાની

જય કૃપાળુ મા.

બાળપણથી જ પૂ. શ્રી યોગેશ્વરજીનું એ સ્વપ્ન હતું કે ગુજરાતના લોકોને ધાર્મિકદૃષ્ટિએ પ્રેરણાદાયક સારું વાચન પૂરું પાડવું. તેઓનું આ સ્વપ્ન વિદ્યાર્થી અવસ્થામાં—સહાધ્યાયી વિદ્યાર્થીઓ માટે હસ્તલેખિત માસિક દ્વારા સાકાર થયું. તે પછી ઘણાં પુસ્તકો અને લેખો પ્રકાશિત થયા પછી, સને ૧૯૭૯ માં 'અધ્યાત્મ'ના માસિકના પ્રારંભથી આ સ્વપ્ન પૂર્ણપણે સાકાર થયું. પૂ. માના આશીર્વાદથી હું આ લેખ લખવા શક્તિમાન થઈ છું. પૂ. મા ઈચ્છે છે કે પૂ. યોગેશ્વરજીનું સ્વપ્ન સતત સાકાર થતું રહે તેથી અધ્યાત્મમાં આ લેખ છપાઈ રહ્યો છે.

પૂ. સર્વેશ્વરી મા એટલે પ્રેરણામૂર્તિ શ્રેષ્ઠનું પ્રતીક, પવિત્રતાનું સાકાર સ્વરૂપ, ચમત્કારી સ્ફૂર્તિ અને ઉત્સાહમાં ભાગ્યે જ જોવા મળે તેવું વ્યક્તિત્વ. દિવ્ય વિભૂતિ, પૂર્ણતાના આગ્રહી. અરે, ગુરુદેવ પૂ. યોગેશ્વરજીએ એમને માટે જે જે કલ્પનાઓ કરેલ, તે બધા જ ગુણોનું સાકાર સ્વરૂપ. સતત આપતા રહેવાવાળા સ્વભાવને લીધે એક એવું સ્ત્રીવ્યક્તિત્વ જેનામાં ભૌતિક વસ્તુઓ પ્રત્યેની આસક્તિનો છાંટોય ના મળે. સંપૂર્ણ અંતરમુખી. પ્રભુના ચિંતનમાં સદા મગ્ન, અને પ્રભુનો સદૈવ પાડ માનતા રહેવાનો સ્વભાવ. એમનો સરળ

સ્વભાવ, સુંદર સ્મિત અને કાયમ માટે હૃદયને ઝંકૂત કરતો ઉષ્માભર્યો પ્રેમ-ધર્મ અને ઉમ્મરના ભેદભાવ વગર શ્રદ્ધાળુ સાધકોને આકર્ષ્યા કરે છે. છેલ્લા ૧૦ વર્ષથી પૂ. માને મૌન છે. પોતાના ગુરુ પૂ. મહાત્મા શ્રી યોગેશ્વરજીની તા. ૧૦-૩-૮૪ ના રોજ ભૌતિક વિદાય પછી પૂ. માએ છેલ્લાં ૨૪ વર્ષથી અન્નનો ત્યાગ કરેલ છે. આ ઉપવાસોને તો દાક્તરી દૃષ્ટિએ મૂલવવામાં આવે તો તે સ્પષ્ટપણે અશક્ય જ લાગે. કિન્તુ શ્રદ્ધાપૂર્વક પૂ. મા સર્વેશ્વરીને પ્રત્યક્ષ જીવંત નિહાળવામાં આવે તો જણાય કે કંઈ પણ શક્ય છે. પૂ. માએ જ્યારે આ ઉપવાસોનો પ્રારંભ કર્યો ત્યારે પૂ. માની સાથે રહેતા નજીકના ભક્તોએ તેઓના અન્નત્યાગના આ સંકલ્પ અંગે પુનર્વિચાર કરવા આગ્રહ કર્યો. પૂ. માએ સહજ રીતે કહ્યું, ‘પ્રભુ, પોતાના ભાણામાં કોઈ વસ્તુ પીરસતા પહેલાં પૂ. માના ભાણામાં પીરસતા, હવે જ્યારે તેઓ સ્થૂલસ્વરૂપે પીરસવા પ્રત્યક્ષ નથી, તો મારે શા માટે ખાવું?’ વિશેષ ઉમેરતાં કહ્યું, ‘ગુરુદેવ પ્રભુ મને બધું જ કહેતા રહે છે. જો તેમની ઈચ્છા હશે તો મને ખાવાનું પણ કહેશે.’ આવો એમનો મધુર, સરલ ને નિર્દોષ પ્રત્યુત્તર કોઈને પણ હસાવે એવો ભલે લાગે, કિન્તુ તે તેમની ગુરુપ્રત્યેની શ્રદ્ધા ભક્તિ અને સમર્પણની પ્રતીતિ કરાવે છે.

ઘણીવાર આપણે આ મોક્ષ શું હશે તે અંગે વિચારતા અને કલ્પના કરતા હોઈએ છીએ, પરંતુ પૂ. માના સાન્નિધ્યમાં હોઈએ ત્યારે જાણે આપણને મોક્ષ જ મળી ગયો છે, તે પ્રત્યક્ષ અનુભવ કરવામાં ઉણા ઉતરીએ છીએ. અંબાજી ખાતે દાંતા રોડ ઉપર આવેલું આ સ્વર્ગારોહણ સુખ, શાન્તિ ને

સેવાનું ધામ છે. અરે, પૂ. મા સર્વેશ્વરીનું સ્વર્ગારોહણનું આ ઘર-પૃથ્વી પરનું સ્વર્ગ જ એમ અનુભવાય છે. પૂ. માનાં જે ધરતી પર પવિત્ર ચરણો પડ્યાં છે, તે તે જીવંત તીર્થ બની ગઈ છે, તો સ્વર્ગારોહણ તેમાં અપવાદ શી રીતે બની રહે? સ્વર્ગારોહણ માત્ર દુનિયાના માનવોને જ આકર્ષે છે એમ નથી, તે ઘણાં બધાં સુંદર પક્ષીઓને પણ આકર્ષે છે. સવારના પહોરમાં થતો સુંદર પક્ષીઓનો મધુર કલરવ, તેમ જ દિવસભર ગવાતી રહેતી પ્રાર્થનાઓ અને ધૂનો, નવાં મુલાકાતી ભાઈ કે બેનને અહીં કાયમ માટે રહેવાનું ગમાડી દે એવું છે. ન માની શકાય તેવી શાન્તિ અને સંવાદિતા જે સ્વર્ગારોહણમાં જોવા મળે છે, તેનો જોટો મળવો મુશ્કેલ. પોતાના હૃદયમાં નાના સરખા સ્વર્ગારોહણનું નિર્માણ કર્યા સિવાય કોઈ સ્વર્ગારોહણ છોડી જઈ શકતું નથી, અને આ નાનું સ્વર્ગારોહણ એ જ પૂ. મા; એમના ઉપદેશો, એમનો સદૈવ જીવંત પ્રેમ, અને પૂ. માનું ત્યાગ અને સેવાનું જીવન. ફક્ત મા જેવી વ્યક્તિ જ સ્વર્ગારોહણ જેવા તીર્થનું નિર્માણ કરી શકે. અરે, આ જ જો સ્વર્ગારોહણ હોય, તો યોગતીર્થ એમનું હૃદય અને કુટિયા એ જ એમનું મન.

યોગતીર્થના સૌંદર્યને સમજતાં તેમ જ પ્રવેશતાં પહેલાં માણસે સૌ પ્રથમ યોગતીર્થનો અર્થ શું થાય તે જાણવું જોઈએ. યોગ એટલે ધ્યાન, બીજા શબ્દોમાં કહેવું હોય તો આત્માનું પરમાત્મા સાથેનું જોડાણ અને તીર્થ એટલે પવિત્ર સ્થાન. તેથી યોગતીર્થનો અર્થ થયો ધ્યાન માટેનું પવિત્ર સ્થળ અથવા જેમાં શાશ્વત જીવનું અને સુખરૂપ પરમાત્મા સાથે જીવનું જોડાણ થાય તે સ્થાન. યોગતીર્થના દરવાજામાં જેવા તમે પ્રવેશો કે

સાધક ભાઈ કે બેનને એવું લાગે કે જાણે એનો આત્મા એના શરીરમાંથી નીકળી, હવામાં સુખપૂર્વક મુક્ત રીતે પરિભ્રમણ કરવા લાગે છે. મનની શાન્તિ પ્રાપ્ત થયેલી અનુભવાય છે. અને પૂ. મા અને પ્રભુના વિચારોમાં તેમનું મન પૂર્ણપણે ડૂબી જાય છે. સતત રીતે સંભળાતી રહેતી 'ૐ શ્રી યોગેશ્વરાય નમઃ'ની ધૂન, આ મ્યુઝીયમ જેવા સ્થાનમાં જાણે શ્રી યોગેશ્વરજી આપણી વચ્ચે જ છે એવો અનુભવ કરાવે છે. યોગતીર્થ એ સાચે જ માના હૃદયનું સૂક્ષ્મદર્શન કરાવતું સ્થળ છે. યોગતીર્થમાં પૂ. યોગેશ્વરજીના જીવનના યાદ રાખવા જેવા પત્રો અને જુદા જુદા પ્રયાગોના ફોટાઓ જોવા મળે છે. આ જે વિવિધ સંસ્મરણો રજૂ કરતી વસ્તુઓ છે તેમાં પૂ. શ્રીના ફોટાઓ ઉપરાંત તેમના પત્રો તેઓ ઉપયોગમાં લેતા તે ખુરશીઓ, સૂટકેસ, ટેલિફોન, ધાબળો, છાપાંના કટીંગો, તેમના નખ, વાળ અને દાંત, પૂ. શ્રીએ આપેલું છેલ્લું પ્રવચન અને પૂ. શ્રીએ લખેલ નોંધવા જેવાં વાક્યોનો સમાવેશ થાય છે. આ દરેક વસ્તુ સરસ રજૂઆત પામી છે એટલું જ નહિ તેની નીચે પૂ. માના હસ્તાક્ષરોમાં મૂકાયેલી ટીપ્પણી ધ્યાન ખેંચે તેવી છે.

પૂ. ગુરુદેવે પૂ. મા પર લખેલા દરેક પત્રમાં જપ અને ધ્યાન કરતા રહેવા પર ખાસ ભાર મૂક્યો છે. આ ઉપરાંત પૂ. યોગેશ્વરજી જે મુદ્દાઓ પર ખાસ ભાર મૂકવા ઇચ્છતા હતા, તેને પૂ. માએ ક્રમાંક પણ આપ્યા છે. પૂ. માની ડાયરીના લખાણોમાં પણ આના જેવું જ જોવા મળે છે. યોગતીર્થનું અવલોકન કરતાં, મારા મનમાં બે વિચાર ઉદ્ભવ્યા. પૂ. માએ પૂ. યોગેશ્વરજીના જીવનની નાનામાં નાની વસ્તુઓનું

(નખ, દાંત, વાળ, તેમ જ નાના પત્રો) સરસ રીતે જતન કર્યું છે, તો પૂ. મા પણ આપણને જે કંઈ આપે તેને સારી રીતે સાચવીએ, જેથી ભવિષ્યમાં એક દિવસ આવનાર પેઢી-ઓને પૂ. માએ આપણને કેવો ઉપદેશ આપેલો તેનું દર્શન કરાવી શકીએ. બીજું, પૂ. મા પૂ. શ્રીની આ બધી સંસ્મરણની વસ્તુઓને ફરી ફરી ગોઠવતાં રહે, ત્યારે એવાં તો તેમાં તલ્લીન બની જાય છે કે તેમને સમયનો પણ કોઈ ખ્યાલ રહેતો નથી. પૂ. શ્રીના ઉપદેશો ને જીવનના અવલોકનમાં એવાં તો મગ્ન બની જાય છે, ખાવાનું પણ યાદ દેવડાવવું પડે. એથી આપણે પણ જ્યારે જપ, ધ્યાન, પ્રાર્થના કે પૂ. માના વિચાર કરીએ ત્યારે સમયને સંપૂર્ણપણે ભૂલી ફક્ત પ્રભુસાથે એકરૂપ થઈ રહીએ. પૂ. મા પૂ. ગુરુદેવદ્વારા વારંવાર આપણને પોતાના જીવન વિષેનું દર્શન કરાવતાં રહે છે. આથી સ્વર્ગારોહણના યોગતીર્થનું અવલોકન કરતાં આપણને સતત પ્રતીત થતું રહે છે કે તે સાચે જ પૂ. માના હૃદયના ખજાનાનું અમૂલ્ય ઘરેણું છે.

સ્વર્ગારોહણના પાછળના ભાગમાં એક અષ્ટબૂણાવાળી નાની કુટિયા છે. તેનાં વિવિધ પ્રયોજનો છે. જેવાં કે સાધક તેમાં શાંતિથી બેસી, જપ, ધ્યાન, પ્રણામ કરે છે તો કેટલાક સાધકો જપ કરતાં કરતાં તેની પ્રદક્ષિણા પણ કરે છે. એ નાની હોવાને લીધે, સાધકને પ્રાર્થના કે પ્રણામ કરતાં, પ્રભુ સાથેની સમીપતાનો ભાવ પેદા કરે છે. કુટિયામાં પ્રવર્તતી અનુપમ શાન્તિ મને પૂ. મા જીવનમાં અને મનમાં અનુભવાઈ રહેલ શાન્તિ ને સરલતાનું સ્મરણ કરાવી જાય છે. મેં જાતે જ્યારે કુટિયામાં બેસી પ્રાર્થના કરી છે, ત્યારે

એપ્રિલ : ૨૦૦૮

૪૧

એવું અનુભવાયું છે કે ત્યાં હું, પૂ. મા અને પ્રભુ—ત્રણ જ જણ છીએ. પૂ. માએ આપણને અનેકવાર કહ્યું છે કે આ કુટિયામાં બેસી સાધક જે કંઈ માટે પ્રાર્થના કરશે, તે પ્રભુ અવશ્ય સાંભળશે અને તેનો પ્રત્યુત્તર પણ વાળશે. પૂ. માએ એક પ્રસંગે કહેલું કે એકવાર તેઓ કુટિયાની નજીક ચાલી રહ્યાં હતાં, ત્યારે પૂ. ગુરુદેવને બાળસ્વરૂપે દોડતા અને પૂ. જ્યોતિર્મયી મા તેમની પાછળ ધીમેથી ચાલી રહ્યાં છે, તેવું દર્શન થયેલું.

હું સ્વર્ગારોહણમાં હજુ બીજીવાર જ આવી છું. મારી પહેલી મુલાકાતથી જ મને કુટિયા પ્રત્યે ખાસ લગાવ થયો. અને પૂ. મા પાસેથી આ વાત સાંભળ્યા પછી હું કુટિયાનું ખાસ નિરીક્ષણ કરવા લાગી. આ કુટિયા છ ખૂણાવાળી જ શા માટે? એ માટેનું મારું અંગત તારણ એ છે કે ‘પ્રભુ યોગેશ્વર’ એ છ અક્ષરો છે. ને દરેક અક્ષર એક એક ખૂણો સંભાળે છે એટલે પ્રભુ બધી દિશાઓમાં હાજર છે. ગમે તે દિશામાં બેસી પ્રાર્થના કરો, તેઓ તે સાંભળશે ને તેનો પ્રત્યુત્તર પણ વાળશે. પ્રભુ સર્વવ્યાપક હોઈ સમગ્ર વિશ્વમાં છે અને એમની એ શક્તિ સ્વર્ગારોહણમાં પૂ. મા સર્વેશ્વરીદ્વારા જીવંત થતી અનુભવાય છે.

જો તમે સ્વર્ગારોહણ ના ગયા હો તો તમે ખરેખર જિંદગીનો એક અમૂલ્ય અવસર ગુમાવ્યો છે, એમ માનજો પૂ. માની ખુલ્લી આંખે વિડિયો જોવી કે તેમની ટેપ સાંભળવી તે પૂ. માની પ્રત્યક્ષ સ્વર્ગારોહણની જીવંત હાજરીની તોલે ના આવે. સ્વર્ગારોહણની સાચી ભેટ તો અંબાજી પ્રત્યક્ષ ગયા વિના ના પામી શકાય. આ બક્ષીસને શાશ્વત શાન્તિ અને

૪૨

અધ્યાત્મ

સુખ, સનાતન પ્રેમ તેમ જ પ્રભુના ઘરમાં પ્રભુ સાથે—મા જગદંબા સાથેના નિવાસ તરીકે જ વર્ણવી શકાય.

નોંધ:—શ્રી હેમાલીબેન પાસે સરસ સંવેદનશીલ ભાવપૂર્ણ હૃદય છે, સાથે ઉન્નત આધ્યાત્મિક ઉચ્ચનની કલ્પના, તેમ જ ભાષાની ગરિમા ને સુંદર શૈલી, એથી એમનું લખાણ ટૂંકું છતાં ખૂબ રોચક બની રહે છે તેમની આ સિદ્ધિ બદલ અભિનંદન સાથે આશીર્વાદ.

કુટિયા છ ખૂણાવાળી નહિ, પણ આઠ ખૂણાવાળી છે. એવો મારો ખ્યાલ છે. તંત્રી.

✽ સંત અને પ્રભુ સરખા ✽

એક પ્રસંગે, પૂ. મા સર્વેશ્વરીએ પોતાની સ્લેટમાં નોંધ્યું કે “અમોને કદી કોઈ સંસ્થા સાથે ના જોડો, તો કદી કોઈ વ્યક્તિ સાથે પણ નહિ. જો કે અમે સૌનાં છીએ, પરંતુ જેના દિલમાં ‘મા’ વસે છે, ‘મા’ માટે જેને પ્રેમ ને ભક્તિ છે તેનાં વિશેષ હોઈએ, એ સ્વાભાવિક છે.”

પૂ. માની આ વાત તદ્દન ભગવાનને મળતી નથી આવતી શું? ભગવાન સૌના છે સૌ માટે સરખા છે, પરંતુ જેઓ તેને ભજે ને પ્રેમ કરે છે, તેના વિશેષ છે. આમ સાચા સંતો ને પ્રભુના વ્યવહારમાં કોઈ ભેદ હોતો નથી. —તંત્રી

સમંદરને પેલે પાર

(ગતાંકથી ચાલુ)

મા સર્વેશ્વરી

પૂ. મા શ્રી સર્વેશ્વરીની ન્યુઝીલેન્ડ અને ઓસ્ટ્રેલિયા યાત્રા—
હવાઈનથી લોસ એંજલસ દિવસ—૨૧, તા. ૨૮—૫—૦૫

આજે પ્રભાત જરા મોડું પ્રગટે છે. ‘મા’ની રાત ૨ વાગે પ્રારંભ પામે જેથી યાત્રાનો વિશ્રામ—(પરિશ્રમનો પ્રસાદ) લાંબો ચાલે.

શ્રી સુશીલાબેન આજે વિદાય લે છે. અહીંથી ૨ કલાક પ્લેનમાં સાન્ટા ફે જાય છે. સવારે એક કલાક તેઓ મળે છે.

આજે પ્રણામ પૂજામાં શ્રી સુશીલાબેન પણ જોડાય છે. આજે ૨૭૦ પ્રણામ થયા. ૫—૭ વાર વિશ્રામ લેતાં લેતાં પણ થઈ ગયા.

આજે વિનોદભાઈ—સરોજબેન મળે છે. કેનેડાના ૪ યાત્રીઓ પણ મળે છે તેમને ‘મા’ ૨ કલાક આપે છે. યાત્રાનાં જ સ્મરણો વાગોળ્યા ને ડાયરી વાંચી છે. યોગાનંદના આશ્રમની વાતો થઈ છે.

પંકજ મળે છે. યાત્રાના ૧૫૦૦ ફોટાની DVD બનાવવાની એની યોજના છે. વળી આખી યાત્રાના આયોજક શ્રી ભરતભાઈને ૧ શુપફોટો આપવાની યોજના આજે થઈ છે.

સવારે ‘મા’ નીચે આંટો મારવા ઉતરે છે. પણ ઠંડીને લીધે તરત જ પાછાં આવી જવાનું બને છે.

શ્રી શારદાબેન ફોન ઉપર મળે છે. યાત્રાની વિગતે વાતો શ્રી કંચનબેન કરે છે.

રાતે યાત્રાના ફોટા જોવાનો કાર્યક્રમ હતો. ને ૩ યુવાન બાળકોને ‘મા’ મળે છે. શ્રી ભારતીબેન તેમને અંગ્રેજીમાં યાત્રાની વાતો કરે છે.

આજે સીડની શ્રી લક્ષ્મીબેનને ફોન ઉપર મળવાનું બન્યું છે. પ્રસન્ન હતાં.

રાતે ડાયરી લખી. આજે માળા માત્ર ૨૦૦ થઈ છે. હે હરિ, તારી ઈચ્છા પ્રમાણે તું જપાવે છે. કાલથી કદાચ વધુ જપ થશે. યાત્રીઓ પૈકી છ યાત્રીઓ વિદાય થયા. કાલે (૧) જશે. (૧) પરમ દિવસે અને (૩) ચોથે દિવસે. એક પછી એક સલામી ભરી પોતાના ઘર ભણી ઉડશે. ત્યાં પહોંચીને હાશ પામશે. નિરાંત અનુભવશે.

દરેક સ્થાન સાથે જે માનસિક લગાવ છે તે લગાવ જ બંધનનું કારણ બને. ઘરે પહોંચીએ એટલે હાશ. હવે ઘણું થયું. ઘરે જઈએ. જાણે ઘણા દિવસે શાંતિથી ઉંઘ આવી. નિરાંત થઈ ગઈ. હાશ થઈ ગઈ. આવા આવા શબ્દો એ જે તે સ્થાનના જાણે અકલ્પનીય વળગણો છે.

દરેક સ્થળ આપણું, દરેક વ્યક્તિ આપણી, દરેક ઘર આપણું. આ ભાવના જો જીવનમાં વણાઈ જાય તો તો કમે કમે મમત્વ હળવું બને. તો પછી સાધના ધારેલી સર્વત્ર થાય ને પ્રગતિના પંથે પ્રયાણ થાય.

આ રમકડું મારું ત્યારથી મમત્વનો એકડો બાળક ઘૂંટે. એકડા ઘૂંટતા ઘૂંટતા હજારો વસ્તુ, સ્થળો, વ્યક્તિઓ, વિષયો ઉપર મમત્વના સતત નવા નવા સિક્કાઓ મારતો જાય.

છેવટે મરણની અવસ્થાએ મમત્વના કિલ્લામાં કેદી બનીને મારા શ્રાદ્ધમાં આ રીતે કરજો. આટલાં સગાંને જમાડજો વગેરે લાંબી યાદી પણ મૂકી જતા જોયા છે.

એપ્રિલ : ૨૦૦૮

૪૫

હે હરિ, હું ને મારું મંત્રની જાળ કેવી જંજાળ બનીને જાતને જ ગૂંચવી દે છે!

આ બધું જોતાં જોતાં પ્રાર્થના થઈ જાય, “હે હરિ, મમત્વથી મુક્ત કરો. આસક્તિથી અળગો કરો. વિષયોને વ્યક્તિઓથી વાળી લો. વિસ્તારથી વિરામ કરી લો. એક માત્ર આપના જ શ્રી ચરણોમાં કાયમ કાજ વિશ્રામ ધરી દો; હે હરિ, અમારા સૌની આ પ્રાર્થના મંજૂર કરો. પ્રણામ. પ્રણામ. પ્રણામ.”

દિવસ-૨૨, તા. ૨૯-૫-૦૫

આજે પણ પ્રભાત ‘મા’નું મોડું પ્રગટે છે. પ્રણામ પણ ૨૭૦ થઈ તો ગયા છે. મંત્રજપ માટે પાછળ વાડામાં જરા નીચે આંટા માર્યા પણ પવનને લીધે પાછા ઉપર આવી ગયાં.

યાત્રા લાંબી હતી. તેથી સાથે બેગ પણ મોટી હતી. તેથી પાછી તે બેગ ન્યુજરસી મોકલવા તૈયાર કરી. વધારાનાં ગરમ કપડાં હવે જરૂરી નથી.

આજે જગદીપ, દીપુ ફોન ઉપર મળે છે. થાક તો છે. ઘણી લાંબી યાત્રા હતી.

આજે જેમણે આ આખી યોજના ગોઠવી તે શ્રી ભરતભાઈ ટ્રાવેલ કંપનીના માલિક મળે છે.

૮ થી ૧૦૧ તેમની સાથે આપણા બધા જ યાત્રીઓ મળ્યા. યાત્રાના ફોટાઓ પાછા ટી. વી. ઉપર જોયા.

શ્રી ભરતભાઈને યાત્રીઓ તરફથી પ્રસાદ પણ આપવામાં આવ્યો.

સાચે જ યાત્રામાં સર્વ પ્રકારે સુવિધા ઉત્તમ મળી.

૪૬

અધ્યાત્મ

રાતે ૧૧ વાગે શ્રી વિનોદભાઈ ‘મા’ની પ્રણામની ગાદીનું કવર સીવે છે.

આજે રાતે શ્રી ભગવાનજી તથા શ્રી કંચનબેન સાથે થોડું આગળની યાત્રાની યોજના માટે બેઠાં.

રાતે ૩-૩૦ વાગે વિશ્રામ થયો. માળા ધારેલી થઈ નથી. આજે વિશ્રામ સાથે દિવસ પૂર્ણ થયો. પ્રભુ પ્રણામ, પ્રણામ, પ્રણામ.

દિવસ-૨૩, તા. ૩૦-૫-૦૫

સમયસર પ્રણામ ૨૭૧ થઈ ગયા. આજે નિર્જળા છે. જેથી શાંતિ છે.

બપોરે લગભગ ૨ કલાક બહાર જવાનું બને છે. આજે મણીબેન પરમાર્થીને ‘મા’ ફોન કરાવે છે.

કેન્સરનાં દર્દી છે. વાતો કરતાં એમણે કહ્યું પ્રભુ છે, ચિંતા નથી. રડતા રડતા ભોગવવું એના કરતાં જપ કરતાં કરતાં સહન કરવું. રડતાં રડતાં વધુ વેદના થાય. જે આવી પડ્યું છે તે સહન કરું છું. બાળકો સરસ સેવા કરે છે. તમને દૂરથી રોજ રોજ પ્રણામ કર્યા કરું છું. તમારા આવવાની રાહ જોયા કરું છું. સપનામાં તમે ઘણી વાર આવો છો.

‘મા’ આ વાત સાંભળીને અચરજ પામે છે કે શ્રી મણીબેનની સમજશક્તિનો કેવો ઉઘાડ થઈ રહ્યો છે. એક પણ નાની ફરિયાદ નથી. ફોન ઉપર તો લાગે જ ના કે તેઓ ગંભીર વેદના, ગંભીર માંદગીમાં પથારીવશ છે.

સરસ સમજપૂર્વકની ખુમારી શીખવા જેવી છે.

આજે જયુનો અમદાવાદથી ફોન હતો કહે ‘મા’ એક

એપ્રિલ : ૨૦૦૮

૪૭

મહિનો કેલેન્ડરમાં થયો પણ જાણે ઘણો સમય થઈ ગયો.
પાછાં આવી જાવ.

‘મા’ તેને ૨, ૩ પદની બેચાર પંક્તિ વંચાવે છે.

માયાનો કર્પૂરવનથી ફોન હતો. ‘મા’ મારા રાગદ્વેષ,
કામક્રોધને બાળો. મને ખૂબ ખૂબ આશીર્વાદ આપો.

ભૂપેન્દ્રનો નેત્રંગથી ફોન હતો. ભાદરવી પૂનમે સેવા
આપવાની વાત કરતાં હતા.

સાન્હાન્સીસકોથી ભારતીબેનનો ફોન હતો. ‘મા’ છેલ્લા
૧૦ દિવસથી સદ્ગુરુનો મહિમા સાંભળી સાંભળીને આપને
સતત યાદ કરું છું. ‘મા’ પધારો. તમારાં દર્શન માટે અહીં
ઘણાં આતુર છે.

આજે સાંજે ૬ વાગે શ્રી શારદાબેન-રમેશચંદ્ર મળે છે.
એક વર્ષ પછી મળે છે. સ્વસ્થ છે. ‘મા’ સાથે એકાદ કલાક
બેઠાં છે.

આજે ૨૭૫ માળા થઈ છે.

ગઈ કાલે દીપુએ ફોન ઉપર વાત કરી તેમાં દીપુની
પ્રાર્થના કેવી જીવનની રક્ષા કરે છે તેમાં અનુભવનું અમૃત
સમાયું હતું.

સાચા અંતરથી થતી પ્રાર્થના પ્રત્યક્ષ એક સપનુ આપીને
કેવી રક્ષા કરી લે છે તેની એક મહત્ત્વની અનુભવ ગાથા દીપુ
પાસેથી સાંભળવા મળી છે.

ગઈ કાલે પંકજભાઈ મળે છે. ‘મા’ અમારા ટેક્ષાસમાં
બ્રાઉન્સવીલ પધારો. મારે સૌને બોલાવવા છે. પત્રિકા
વહેંચવી છે. હોલ રાખવો છે. સૌ આપનાં દર્શન કરે બસ એ
જ એક ભાવના છે.

૪૮

અધ્યાત્મ

પરમાર્થીના પુત્ર તરીકે તેની સારી શ્રદ્ધાભક્તિ છે.

શ્રી તરલાબેન, શ્રી અરુણાબેન, શ્રી મંજુબેનનું સ્મરણ તો
થાય છે. પણ ફોન માટે સમય રહેતો નથી.

હે હરિ! સૌના સ્મરણમાં તું જ પથરાયો છે. તું જ ત્યાં
ત્યાં પહોંચી આ સ્મરણનો સંદેશો પહોંચાડજે.

હે પ્રભુ પ્રણામ, પ્રણામ, પ્રણામ.

(ક્રમશઃ)

પોતાના હૃદયમાંથી દૃશ્યની સર્વ તૃષ્ણાઓનો પરિ-
ત્યાગ કરી સર્વદા પરમાત્માનું સ્મરણધ્યાન કરવાથી જ
મનુષ્યને સાચો આનંદ પ્રાપ્ત થાય છે, દૃશ્યની પદ્મવાડે
રજળ્યા કરવામાં મનને ને જીવને સાચું સુખ મળતું નથી.
મુમુક્ષુએ પ્રભુના સ્મરણરૂપ સુંદર વાંસળી વગાડવી,
પ્રભુના કિર્તનરૂપ ભવ્ય શંખ ફૂંકવો અને હૃદયનાં ઉંડાણ-
માં પ્રભુનું ધ્યાન કરવારૂપ સુંદર સારંગી વગાડવા કરવી.
એમ કરી પરમાનંદરૂપ પરમાત્માનો સાક્ષાત્કાર કરી તેણે
કૃતાર્થ થવું.

—મહારાજશ્રી નથુરામશર્મા

ફોન : દુકાન : ૨૨૫૮૮૧૨ ઘર : ૨૬૬૪૦૭૮

મોબાઈલ : ૯૩૭૪૭૧૦૩૦૪

દીપક સી. મહેતા

❖ કૃષ્ણા ફિલ્મ્સ એન્ડ સ્ટુડિઓ ❖

૧, શ્યામ એપાર્ટમેન્ટ, કાકડીઆ કોમ્પ્લેક્ષ પાસે,
ઘોડદોડ રોડ, સુરત-૩૯૫૦૦૧

સ્વર્ગારોહણમાં પૂ. માનું આગમન

સંકલન : વિનુભાઈ અમીન
નારાયણ હ. જાની

૫. પૂ. મા શ્રી સર્વેશ્વરી તા. ૧૩ માર્ચના રોજ ગરમીથી બચવા અમદાવાદથી વહેલી સવારે નીકળી ૮-૩૦ કલાકે તો સ્વર્ગારોહણ અંબાજી ખાતે આવી પહોચ્યા. પૂ. માની ધારણા હતી-પ્રણામ પ્રાર્થના વગેરે ચાલતું હશે. પણ પૂ. માના આવાસને શણગારી, સ્થાનિક બાળકોએ દેવતાઓના સ્વરૂપમાં પૂ. માનું ભાવપૂર્ણ સ્વાગત કર્યું. આ જોઈ પૂ. મા ખરે જ રાજી થયાં. પૂ. શ્રી અને પૂ. માના આવા સ્વાગતમાં સાધકોના પ્રેમ, શ્રદ્ધા અને ભક્તિ પ્રગટ થાય છે. સતત જપના પરિણામે ઉપરામિત થતા મનને સાધકોનો આવો પ્રેમ જ પૃથ્વી ઉપર વધુ વખત ટકાવી રાખવા પૂ. શ્રી આવી યોજના કરતા હોય એમ મા લખે છે.

આજે મુંબઈના જૂના યજમાન શ્રી પ્રવીણાબેન શાહનું મોટું ઓપરેશન છે. તો પૂ. મા સહુ સાધકોને ઝૂં યોગેશ્વર રક્ષમામ્ની ધૂન તેમના ઓપરેશનની સફળતા માટે કરાવે છે. પછી પોતાના નવા નાના આવાસમાં પધારે છે.

પ્રસંગ-૨ તા. ૧૭-૩-૦૮

તા. ૧૭ મી માર્ચની રાત્રિ બેઠકમાં પૂ. મા પધાર્યા છે. પૂ. શ્રીની D. V. D. બંધ થાય છે. પૂ. મા લખે છે.

તા. ૧૮મી માર્ચ ૧૯૮૪ની રાતે પૂ. શ્રીએ પોતાના પાર્થિવ લીલાતનુનો પરિત્યાગ કર્યો.

તા. ૧૯મી આખો દિવસ મુંબઈમાં હતા. તે દિવસે સાંજના ૭ વાગે તેમના શરીરને સત્યપથ અમદાવાદ લાવવા પ્રસ્થાન કર્યું.

તા. ૨૦મીએ બપોરે અગ્નિસંસ્કાર. આમ તા. ૧૮, ૧૯, ૨૦ ત્રણ દિવસ પૂ. શ્રીના વિશેષ દિવસ ગણાય. એટલે આ વખતે અમે વિચાર્યું આ ત્રણ દિવસોનો વિશેષ કાર્યક્રમ આપણે અહીં આયોજીત કરીએ. સ્વર્ગારોહણ (અંબાજીમાં) ધૂમાડો બંધ. ત્રણ દિવસ દૂધ, ફળનો પ્રયોગ કરી જોઈએ. આરોગ્યની દૃષ્ટિએ તે ઉત્તમ સહાયક ઠરશે. એટલે જો જો ૩ દિવસ ભૂલમાં બજારમાં નજર ના જાય. તમે જ તમારા પરીક્ષક અને તમે જ નિરીક્ષક. ગુરુદેવને ત્રણ દિવસ અનાજ ધરી દઈને તો જુઓ. અહીં તમને ભરપેટ દૂધ ને ફળ તો મળવાનાં જ છે.

આવતી કાલના સત્કર્મોના બધા જ સ્વજનો આવી ગયા છે. કોણે સિદ્ધપુરના સંત દેવશંકરબાપાનું નામ સાંભળ્યું છે? એ સંત કુળના શ્રી હેમંતભાઈ (શ્રી તરલાબેન દેસાઈની દીકરી આશલના સસરા) આજે અહીં આવ્યા છે. પૂ. માની આજ્ઞાથી તેઓ તે મહાપુરુષના બે વિશેષ પ્રસંગો કહે છે.

શ્રી દેવશંકરબાપા ૪૦ વર્ષ સુધી સરસ્વતી નદી ઓળંગી સિદ્ધપુર ગામમાં કદી ના આવ્યા. તેઓ કેવળ કૌપીન પહેરતા. બાકી શરીર ઉપર કોઈ વસ્ત્ર કદી ન પહેરતા. એવી હતી એમની તિતિક્ષા.

તેઓ ભગવાન શંકરના પરમ ઉપાસક છતાં એકવાર સરસ્વતી નદીના પ્રવાહમાં સ્નાન કરતા હતા ત્યારે ક્યાંકથી એક પુસ્તકનાં પાના તણાઈને તેમના શરીરની આસપાસ

એપ્રિલ : ૨૦૦૮

૫૧

ચોંટ્યાં. તપાસ કરતાં માલુમ પડ્યું કે તે પાના તો શ્રીવિષ્ણુસહસ્રના છે. ત્યારથી પોતે શૈવ હોવા છતાં પાસે આવતા ભક્તોને વિષ્ણુસહસ્રનો પાઠ કરવાનો અનુરોધ કરતા. આવી હતી તેમની ધાર્મિક ઉદારતા.

★ ★ ★

મીરાં, સ્તુતિ અને દીપુની ધૂન પછી પૂ. મા લખે છે કે તમને થશે કે પૂ. મા બીજાઓને ઘણું બધું આપે છે, તો અમને સાધકોને કેમ કંઈ નહિ? તો આજે શ્રી મુકેશભાઈ અને બિપીનભાઈ તરફથી એમના પિતાશ્રી ડો. હીરાભાઈને ૭૫ વર્ષ પૂરા થતા હોઈ, આઈસક્રીમ ને વેફરનો પ્રસાદ સહુને મળશે.

આ પ્રસાદ પામી સહુ સાધકો ડો. હીરાભાઈને લાંબુ તંદુરસ્ત આયુષ્ય ઈચ્છે છે. તે પછી, શ્રી રાજુભાઈ જાની તા. ૧૮મીના કાર્યક્રમની વિગતો આપે છે.

પ્રસંગ-૧ તા. ૧૮-૩-૦૮ D. V. D. દ્વારા ગંગાદર્શન

તા. ૧૮મી માર્ચ. આજે પૂ. શ્રીનો નિર્વાણ દિન છે. સવારે ૫-૩૦નો સમય છે. નવા બંધાતા મકાનના હોલમાં સાધક ભાઈબહેનો મૌન ધારણ કરી હારબંધ ગોઠવાઈ જાય છે.

ત્યાં ગોઠવેલા સફેદ પડદા પર D. V. D.નું દૃશ્ય શરૂ થાય છે. દૃશ્ય છે હરિદ્વારના આર્યનિવાસના ગંગાકાઠાનું. ગંગાના ત્વરિત વહેતા જલ સાથે-એ પ્રવાહનો અવાજ પણ સંભળાય છે. લોખંડની રેલીંગ પકડી પ્રવેશ કરી પૂ. મા પ્રવાહમાં પગથિયે બેસી જાય છે. બન્ને પગ પ્રવાહમાં ઝબોળેલા છે. તો પૂ. મા ગંગામાને પ્રણામ કરી, બે હથેળીઓમાં જલ ભરી-

૫૨

અધ્યાત્મ

આંખો મીંચી, પ્રભુને અંજલિ ધરે છે. અર્ધ્ય અર્પે છે. પૂ. મા આ પવિત્ર જલરાશિની શીતલતા મૌન ધરી માણી રહ્યાં છે. લગભગ અડધા કલાકનું આ દર્શન જોનાર સાધકોને હરિદ્વારના ગંગાકિનારે પહોંચાડી દે છે. સહુના તન નહિ, તો મન તો ખરે જ એ પવિત્ર પાવન દૃશ્યથી આનંદ અનુભવી રહે છે.

પ્રસંગ-૨ તા. ૧૮-૩-૦૮ ધ્યાનની બેઠક

પછી અર્ધા કલાકની ધ્યાનની બેઠક પ્રારંભ પામે છે. સહુને અંતરમુખ થઈ, ભીતર રહેલી આત્મિક ચેતનાનો અનુભવ કરવાનો સુઅવસર છે. બધા આંખો મીંચી બેઠા છે. દૃશ્ય ખરે જ મનોહર છે. પ્રભાતની એ નીરવ શાન્તિમાં ક્યાંક પક્ષીઓનો મીઠો કલરવ સંભળાય છે. ફૂલોની ધીરે ધીરે ઉઘડતી પાંખડીઓની જેમ પ્રભાતનો ઉજાસ ફેલાઈ રહ્યો છે. ધ્યાન પૂરું થતાં સહુ મૌન રાખી વિખરાય છે.

પ્રસંગ-૩ તા. ૧૮-૩-૦૮

નવા મકાનમાં અંબાજી મંદિરની સંસ્કૃત પાઠશાળાના ૩૦ વિદ્યાર્થીઓ આજે સમૂહમાં શ્રી ચંડીપાઠ કરવા આમંત્રવામાં આવ્યા છે. એનું નેતૃત્વ શ્રી કેયુર પુરોહિત કરી રહ્યા છે. પ્રારંભમાં રગ્બીના પૂ. મા-પ્રભુના ભક્ત શ્રી અંબાલાલભાઈ મિસ્ત્રી આ વિદ્યાર્થીઓનું પૂજન કરી, એમને ઊં યોગેશ્વર રક્ષામામ્ની છાપવાળી શાલો ઓઢાડે છે.

ચંડીપાઠ પૂરા થતા આ વિદ્યાર્થીઓને ધોતી, ટુવાલ, ચાદર, સ્વેટર, ગ્લાસ, વાટકો વેફર અને જનોઈ તેમ જ દક્ષિણા વગેરે શ્રી અંબુભાઈ મિસ્ત્રી તેમ જ તેમના ધર્મપત્ની મણિબેન પૂજન અને વંદન કરી આપે છે. આ બધી ભેટ

એપ્રિલ : ૨૦૦૮

૫૩

મળતાં આ વિદ્યાર્થીઓ આનંદી ઊઠે છે. કોણ આપે આટલું બધું અને આવા ભાવથી? અને તે પણ પૂ. શ્રી માની ઉપસ્થિતિમાં! આજે આ વિદ્યાર્થીઓનું ભાગ્ય પલટાયું છે.

પ્રસંગ—૪ તા. ૧૮—૩—૦૮ બાળદેવતાઓને વસ્ત્રોથી

વિભૂષિત અને ભોજનથી પરિતૃપ્ત

તા. ૧૮મી માર્ચ, પૂ. શ્રીનો નિર્વાણ દિન. આજે સ્વર્ગારોહણમાં સત્કર્મોનો સેવાયજ્ઞ મંડાયો છે. આજે અહીં લગભગ પ્રાથમિક શાળાના ૫૦૦ બાલક—બાલીકાઓને નવાં વસ્ત્રોથી વિભૂષિત કરવાના છે એટલું જ નહિ, તેમને ભણવામાં ઉપયોગી થાય તે માટે દફતર, કંપાસની કીટ ઉપરાંત ગ્લાસ, ડીશ અને વાટકા, ટુવાલ અને ચવાણુ, બીસ્કીટ વગેરે પણ આપવામાં આવે છે.

આ સત્કર્મોના લાભાર્થી બાળકો અંબાજી આસપાસની ગુડા, દલપુરા, બેડા અને ધાબાવાળી વાવની પ્રાથમિક શાળાના છોકરા અને છોકરીઓની સંખ્યા લગભગ સરખી છે.

આ સત્કર્મોના આર્થિક સહયોગીઓ આ પ્રમાણે છે:— ધ્વનિ—અંકુર (રાજુભાઈ અને ઉર્વશી જાનીની સુપુત્રી—જમાઈ) પૂજા—વિરલ (જ્યોત્સ્નાબેન—ભરતકુમારની પુત્રી—જમાઈ), શ્રી રમણભાઈ બાજીપુરા અને જેરામભાઈ રગ્બી, શ્રી હેમંતભાઈ અને સુવર્ણાબેન, અને પ્રગતિબેન અને પ્રતિમાબેન તેમજ શ્રી શબરીબેન અને દક્ષાબેન.

આ બન્ને દીકરીઓ પૂ. મા સાથે નાનપણથી સંકળાયેલી છે, કારણ કે તેઓ શ્રી સરસ્વતીબેન અને નારાયણભાઈના પરિવારની છે. તેઓના લગ્ન થઈ જતાં, પૂ.માની પ્રેરણાથી

૫૪

અધ્યાત્મ

તેઓ આ સત્કર્મ કરવાનું સૌભાગ્ય મેળવી શક્યાં છે. જો કે રાજુભાઈના પુત્રી જમાઈ હાલ ઓસ્ટ્રેલીયા હોવાથી હાલ ઉપસ્થિત રહી શક્યાં નથી. પૂ. મા લખે છે કે આ બન્ને દીકરીઓ અધ્યાત્મનો વારસો સારી રીતે દીપાવશે.

બધા જ બાળકો આવી જતાં પૂ. મા પધારે છે. તે પછી દીપ પ્રાગટ્ય શ્રી નારાયણભાઈ, શ્રી અંબુભાઈ, સુરેશભાઈ પરીખ શ્રી હેમંતભાઈ અને શ્રી રીટાબેનના હાથે સંપન્ન થાય છે.

પૂ. મા આ પરિવારનાં નાના બાળકો ઉદ્ભવ અને નિષ્ઠાને સ્ટેજ ઉપર બોલાવે છે તો તેઓ સંસ્કૃત શ્લોક ને બાવની ગાય છે એ દ્વારા પૂ.મા એ સંદેશો ધરે છે કે નાનાં બાળકોને શરૂઆતથી જ ધાર્મિક સંસ્કારો આપી અહીં લાવશો તો આ બાળકોની જેમ તેમનાં બાળકો પણ આમ ગાઈ શકશે.

વિતરણ કાર્યક્રમ શરૂ થતાં જ પૂ. મા ઉપસ્થિત સાધકોને આ નાના બાળકોને વસ્ત્રો પહેરાવી, તેમને બધી જ ભેટ વસ્તુઓ પ્રાપ્ત થાય તે ચકાસી લાઈનસર પાછાં કેમ બેસાડવાં તે સૂચના આપે છે. આ વસ્ત્ર વિતરણની વિશેષતા એ છે કે દરેક બાળકને આપવાનું વસ્ત્ર—બુશશર્ટ કે ફોક તેના માપસરનાં જ સીવડાવી—તૈયાર કરવામાં આવેલ છે. પૂ.મા જ આવી કાળજી અને ચોકસાઈ રાખી શકે, બાકી આપણે જોઈએ છીએ કે બીજે આવી વહેચણી કેવા વિચિત્ર ભાવથી થતી હોય છે.

દરેક સાધક ભાઈબેન એક એક બાળકને જાણે દત્તક લઈ પહેલાં દક્તર સ્વીકારી, તેમાં બધી ભેટની વસ્તુઓ મૂકી, છેલ્લે તેના માપના વસ્ત્રો પહેરાવે છે આમ, સ્વર્ગારોહણ

એપ્રિલ : ૨૦૦૮

૫૫

આખુ પટાંગણ આ નવા વેશધારી બાળકોથી છવાઈ જાય છે. આ દશ્ય અદ્ભુત લાગે છે.

પૂ. માનો આગ્રહ હોય છે કે જે પરિવારો તરફથી સત્કર્મો હોય તેઓ તથા તેમના કુટુંબના સભ્યો આમાં જોડાય. તેઓ તેઓના હાથે જ વસ્તુઓનું વિતરણ બાળકોને પ્રણામ કરીને કરે. એ ભાવથી કે પ્રભુ પોતે જ આ બાળદેવતાના સ્વરૂપમાં આ ભેટ સ્વીકારવા આવ્યા છે. એટલે વિતરણ વ્યવસ્થા પૂર્ણ થતાં, બધા જ બાળકો પોતાની ડીશોમાં બુંદી ને ગાઠિયાનો પ્રસાદ પામે છે. જાહેરમાં આ રીતે ખાવા નહિ ટેવાયેલા આ બાળકો શરૂમાં સંકોચ અનુભવે છે, તો કેટલાકને આ પ્રસાદ ઘરે લઈ જવાની ભાવના છે. સરસ વસ્તુઓ પામ્યાનો આનંદ તો સૌના મુખ ઉપર છે.

આ વખતે આ બાળદેવતાઓને વિશેષ ઉપહારમાં પગનાં સ્લીપરો અને તે પણ દરેકના માપનાં મળતાં ખૂબ ખુશી અનુભવે છે. આશ્ચર્યની વાત તો એ લાગે કે આ પાંચસો બાળકોમાંથી ભાગ્યે જ ચાર-પાંચના પગમાં સ્લીપર હતાં અને તે પણ સાવ નાંખી દેવા જેવાં. શ્રી હેમંતભાઈ અને શ્રી સુવર્ણાબેનની આ સેવા ખરે જ અમૂલ્ય બની રહી. પૂ. માની સૂચનાથી જ તેઓએ પોતા તરફથી આ સત્કર્મ કરવાનું સ્વીકાર્યું.

ૐ મા જય માની ધૂન મોટેથી બાલાવતા આ બાળકો સ્વર્ગારોહણના દરવાજે પહોંચ્યા ત્યારે ત્યાં અદ્ભુત દશ્ય ખુંડું થયું.

પાંચસો બાળકોને નવાં વસ્ત્રો ધારણ કરી, સરસ દફતર તથા ઘણી બધી ભેટો લઈ, ઊભેલાં જોતા રાહદારીઓ આ

૫૬

અધ્યાત્મ

કૌતુક જોવા ઘડીભર થંભી ગયા.

આજે ભલે આ બાળકો પૂ. માનું આધ્યાત્મિક મૂલ્ય ન સમજતાં હોય, છતાં પૂ. માના આ પ્રેમમય વ્યવહાર અને ભેટો દ્વારા તેમના હૃદયમાં તેઓએ પ્રવેશ તો અવશ્ય મેળવી લીધો એમ ચોક્કસ લાગે.

આજના કેવળ સ્વાર્થપરાયણ યુગમાં નિઃસ્વાર્થ પ્રેમનું દર્શન જ જ્યાં દુર્લભ છે ત્યાં આવો પ્રેમમય વ્યવહારની અપેક્ષા અને તે પણ પ્રભુ પ્રત્યે વાળવા પૂ. મા જેવા વિરલ સંતને જ સૂઝે. હે મા! અમને પણ આવા સત્કર્મો તરફ દોરતાં જ રહેજો. જય હો પૂ. મા—પ્રભુના નિર્વ્યાજ પ્રેમનો.

આ સમારંભ પૂરો થતાં બાળકોને વિદાય આપી, શ્રી તરલાબેન, શ્રી અંબાલાલભાઈ મિસ્ત્રી તેમજ શ્રી સુરેશભાઈ પરીખે પોતાના વક્તવ્યો આપ્યા હતાં.

પ્રસંગ ૧ તા. ૧૯-૩-૦૮ અશક્તો અને અસહાય

પરિવારોને અન્ન અને બીજી સહાયો

સંકલન : નારાયણ હ. જાની

અંબાજી ખાતેના સ્વર્ગારોહણનું આધ્યાત્મિકતા ઉપરાંત એ કામ પણ રહ્યું છે કે આસપાસના ડુંગરાળ આદિવાસી વિસ્તારના અંદરના ગામોમાં કોઈ એવું તો નથી જે અશક્ત, અપંગ કે અસહાય હોવાના પરિણામે ભૂખ્યું રહેતું હોય? એને શિયાળામાં ઓઢવા-પાથરવા ના હોય?

સદ્ભાગ્યે અહીં એવા કેટલાક યુવાન સાધકો છે જેવા કે શ્રી હેમલ, સ્નેહલ, દિવ્યેશ, અંકુર વગેરે પૂ. મા શ્રી સર્વેશ્વરીના માર્ગદર્શન નીચે આવા પરિવારો કે વ્યક્તિઓની તપાસ કરતા રહે છે, જેમાં શ્રી રાધાબેનનો આદિવાસી

એપ્રિલ : ૨૦૦૮

૫૭

હોવાના નાતે—સહયોગ પ્રાપ્ત થતાં આ પ્રકારનું કામ થોડું સરળ બન્યું છે. આ રીતે આજે ૧૦૦ જેટલી અશક્ત બેનો અને આઠેક અશક્ત પુરુષો અહીં આવ્યા છે.

સુરતના ડૉ. હિમાંશુ પાઠકના પિતાજી શ્રી બચુભાઈ પૂ. માને કેટલાક વખતથી સત્કર્મના સેવાયજ્ઞની તક આપવા વિનંતી કરતા હતા. આ શ્રી બચુભાઈનો પરિવાર, પૂ. માનાં મોટાં બેન શ્રી સુશીલાબેન અને મોહનલાલ સાથે ઘણાં વર્ષોથી ખૂબ આત્મીયભાવે સંકળાયેલો છે. એટલે પૂ. માએ શ્રી બચુભાઈને ૧૦૮ અશક્ત અસહાય, અપંગ બેનો ભાઈઓને અન્નવસ્ત્રની સહાય આપવાની વાત કરી, તો સહજરીતે શ્રી મોહનભાઈ ભક્ત અને સુશીલાબેનને સહભાગી બનાવવાનું તેમને સૂઝ્યું. આમ આ સેવાયજ્ઞનો સહભાગી પાઠક પરિવારનાં શ્રી નિરંજનાબેન અને હેમિના તથા તેના પુત્રો પાર્થ અને પતંજલિ પણ બન્યા.

આ ઉપરાંત શ્રી મૂકેશભાઈ અને માલતીબેન તન્નાએ તેમાં સહયોગ ધર્યો.

લાભાર્થીઓ વ્યવસ્થિત હરોળમાં બેસી ગયા પછી પૂ. મા શ્રી પાઠક પરિવારથી આપવામાં આવી રહેલ—૨૦ કી. બાજરો, ૫ કી. મગ, શેત્રંજી ટુવાલ, થાળી, વાટકો, ચમચી ઉપરાંત રૂ. ૫૦/- (પ્રવાસ ખર્ચના) તો શ્રી મુકેશભાઈ તરફથી ધાબળો, રંજનબેન તરફથી લોટા, પંકજભાઈ તરફથી બુંદી—ગાંઠિયા, મીનાક્ષીબેન તરફથી બિસ્કીટ—ઉપરાંતમાં પ્રસાદ—પ્રાપ્ત થતાં—લાભાર્થીઓના હૃદયમાં કેવી ખુશીના ભાવો ઊઠ્યા હશે, તેની તો કલ્પના જ કરવી રહી.

જીવનમાં જેમણે આટલી બધી વસ્તુઓ એક સાથે કદી

૫૮

અધ્યાત્મ

જોઈ જ ના હોય—ખરીદવાની વાત તો પછી રહી—તેમની પ્રસન્નતાનો કંઈક ખ્યાલ તો ત્યારે આવ્યો જ્યારે તેઓમાંથી બે બેનો ઝૂં મા—જય માની ધૂન બોલતાં નાયવા લાગી, જાણે તેમનો બધો સંકોચ દૂર થઈ ગયો હોય—તેમ મન મૂકી—પૂ. માની ધૂન બોલાવતાં મંડપમાં નાચી રહી. વ્યક્તિ ભલે અભણ હોય, પણ હૃદયની પ્રસન્નતાની અભિવ્યક્તિ તો સહજ રીતે થઈ જાય ને!

દરેક લાભાર્થીની આગળ મૂકેલ વસ્તુઓનું એ દૃશ્ય પણ ખરે જ મોટા ધાર્મિક યજ્ઞમાં બેઠેલા પોથીવાળા યજ્ઞમાનો જેવું લાગતું હતું. પૂ. મા પણ આ સત્કર્મથી ખૂબ પ્રસન્ન હતાં.

તો એક ભાઈ કહેતા હતા કે ટ્રસ્ટના કેટલા કાર્યકરોને આટલી બધી વસ્તુઓ ખરીદી અહીં પહોંચાડવામાં પણ ખાસ્સો શ્રમ ઊઠાવવો પડ્યો હશે જ. આવી સરસ વસ્તુઓને વ્યવસ્થિત ગોઠવવામાં પણ કેટલાય મૂંગા કાર્યકરોનો શ્રમ આ બધાના મૂળમાં પડેલો હશે. તે ના ભૂલાવું જોઈએ.

સાધક ભાઈબહેનોએ લાભાર્થીઓની બધી વસ્તુઓ ભેગી કરી—પૂ. ગુરુદેવની ધૂન બોલાવતા પ્રેમપૂર્વક રસ્તા સુધી વિદાય આપી, ત્યારે લાભાર્થીઓ ખરે જ ભાવવિભોર બની ગયા. પૂ. માનું દર્શન અને સાન્નિધ્ય આ લોકોને જે ત્રણ કલાક સુધી એકધારું મળ્યું—તેનું મૂલ્ય તેઓને તુરત જ ના સમજાય, પણ એક વાત તો ચોક્કસ કે પૂ. માએ તેમના હૃદયમાં પ્રેમથી પ્રવેશ કરી દીધો. સંતનું દર્શન પણ અમોઘ હોય છે—તેનું ફળ વ્યક્તિની પાત્રતા પ્રમાણે મળે ને મળે જ.

તો પૂ. માએ આ સેવાયજ્ઞની સફળતાનો યશ પ્રભુ શ્રી યોગેશ્વરજીના ચરણે સમૂહમાં અગિયાર પ્રણામો કરી ધરી દીધો.

એપ્રિલ : ૨૦૦૮

૫૯

પ્રસંગ-૨ તા. ૧૯-૩-૦૮ ડૉ. ગૌતમભાઈ પટેલનું વક્તવ્ય
(વક્તવ્યનો સારભાગ-૨જૂઆત : વિનુભાઈ અમીન

મારી મહાત્મા યોગેશ્વરજી સાથે તેઓની હયાતી દરમ્યાન પ્રત્યક્ષ મુલાકાત નથી થઈ. જો થઈ હોત તો સારું થાત. આવા પ્રશસ્તિથી દૂર રહેતા મહાપુરુષો બહુ ઓછા જોવા મળે છે.

આધ્યાત્મિક અનુભૂતિ પ્રાપ્ત ગુરુ ત્રિકાળજ્ઞાની છે. ટેકરીની ટોચ ઉપર ઊભેલો માણસ ત્રણે બાજુનું જોઈ શકે છે. ભૂત, વર્તમાન અને ભવિષ્ય. જ્યારે તળેટીમાં ઊભેલો માણસ માત્ર સામેનું જ (વર્તમાન જ) જોઈ શકે છે. એટલે આવા સાચા ગુરુ મળી જાય તો તેની આજ્ઞાના પાલનથી શિષ્યનું કલ્યાણ જ થાય છે.

આદિ શંકરાચાર્ય મહારાજે કહ્યું છે કે મનુષ્યત્વ, મુમુક્ષુત્વ અને મહાપુરુષનો સંગ મળવા મુશ્કેલ છે. પૂર્વના પુણ્યો સિવાય મુમુક્ષુત્વ માટેનો ભાવ જાગતો નથી, તો મહાપુરુષનો સંગ તો ખરે જ દુર્લભ છે. પૂ. મા પાસે આવી તમે શું માગો છો? તેમાં તમારા મુમુક્ષુત્વનો ટેસ્ટ (Test) રહેલો છે. મોક્ષ તો પ્રભુપ્રાપ્ત ગુરુદ્વારા જ મળે. તે કોઈ ક્રિયા સાધ્ય નથી, કિન્તુ કૃપા સાધ્ય છે. મનનો લય તે જ મોક્ષ.

ગીતા જીવન જીવતાં શીખવાડે છે. તો ભાગવત મરતાં શીખવાડે છે. ગુરુમાં કદી મનુષ્યભાવ ના રાખો, તેમ મૂર્તિમાં કદી પત્થર કે ધાતુ બુદ્ધિ ના રાખો. મૂર્તિપૂજા મનોવૈજ્ઞાનિક દષ્ટિએ પણ આવશ્યક છે. તે પરમતત્ત્વના દર્શનનું પ્રથમ પગથિયું છે. પંચ મહાભૂતોની પૂજાથી-પરમતત્ત્વની પૂજા થાય છે, જે છેવટે પરમાત્મા સુધી લઈ જાય છે.

ભગવાન શંકરનાં મંદિરની રચનામાં પાતંજલ યોગદર્શન-

૬૦

અધ્યાત્મ

નાં આઠ અંગ સમાયેલાં છે. ભૈરવ-યમ, કાયબો-નિયમ, પોઠિયો-આસન, હનુમાનજી-પ્રાણાયામ, ગણેશજી-પ્રત્યાહાર, સર્પ-ધારણા પાર્વતીજી-ધ્યાન અને ભગવાન શંકર-સમાધિ.

પૂ. માની સૂચના પ્રમાણે શ્રી નારાયણભાઈ જાનીએ પુષ્પ ગુચ્છથી શ્રી ગૌતમભાઈ પટેલનું સ્વાગત કર્યું હતું તો શ્રી તરલાબેન દેસાઈએ-શ્રી ગૌતમભાઈ પટેલના હાથ નીચે સંસ્કૃત ભણવાની જે મજા આવતી, તે યાદ કર્યું હતું. શ્રી ગૌતમભાઈ પટેલને રાષ્ટ્રપતિ એવોર્ડ મળેલો છે, એટલું જ નહિ, પણ શ્રી મુરારિ બાપુએ સંસ્કૃત પરામર્શ સમિતિ રચી છે, તેમાં પણ તેઓ હતા.

શ્રી પ્રયેતાબેને પણ શ્રી ગૌતમભાઈની શિષ્યા હોવાના નાતે તેઓ એક સર્વોત્તમ શિક્ષક તરીકે કેવા પ્રતિભા સંપન્ન છે, તે વર્ણવ્યું હતું. પૂ. માએ પણ ડૉ. ગૌતમભાઈને ટ્રસ્ટ તરફથી સારી રીતે પુરસ્કૃત કર્યાં. તો શ્રી ગૌતમભાઈએ લખેલ અને પ્રકાશિત થયેલ ૪ મોટા ગ્રંથો પૂ. માને ચરણે ધર્યાં હતા.

પ્રસંગ-૩ તા. ૧૯-૩-૦૮ સમંદરને પેલે પાર

D.V.D ભાગ ૧ થી ૬

૫. પૂ. મહાત્મા શ્રી યોગેશ્વરજીએ આપેલ પ્રવચનોની ૧૬ જેટલી વિડિયો ઉપલબ્ધ છે. આ વિડિયો કેસેટોનું D.V.D માં રૂપાંતર કરવામાં કેનેડાના શ્રી સુરેશભાઈ શાહ, શ્રી જગુભાઈ મિસ્ત્રી અને અમેરિકાના શ્રી વિનોદભાઈ પટેલે ભારે શ્રમ ઊઠાવ્યો છે એમ પૂ. માએ લખીને જણાવ્યું હતું.

આ ૧૬ વિડિયોમાંથી ૬ નું D.V.D માં રૂપાંતર કરી,

એપ્રિલ : ૨૦૦૮

૬૧

તેનું ઉદ્ઘાટન ડૉ. ગૌતમ પટેલના હાથે કરી તે દિવસ માટે રાહતદરે વેચાણમાં મૂકવામાં આવી હતી.

એ જ રીતે પૂ. શ્રીનું ગીતાદર્શન પુસ્તક જે સાહિત્ય સંગમ, સુરતે ફરી છાપ્યું છે—તે પણ વેચાણમાં મૂકવામાં આવ્યું હતું. તેની છાપેલ કિંમત રૂ. ૪૦૦/- (પૃષ્ઠ ૬૮૫) છે. તે દિવસ માટે તેને પણ રાહતદરે સાધકોને આપવામાં આવ્યું હતું.

પ્રસંગ-૧ તા. ૨૦-૩-૦૮ આદિવાસી ગામોમાં

પ્રસાદનું વિતરણ

પૂ. માને એ વિચાર આવ્યો કે પ્રાથમિક શાળામાં ભણતાં આદિવાસી બાળકોને ૨૬ જાન્યુ. અને ૧૮ માર્ચ-૨૦૦૮ ના રોજ આપણે ભલે જમાડ્યાં, પરંતુ આ ગામોમાં તો બીજાં ઘણાં બધાં માણસો આવા પ્રસાદથી વંચિત રહી જાય તેથી ગામોમાં જઈ પ્રસાદ વહેંચવામાં આવે તો સૌને લાભ મળે.

આ પ્રસાદનું વિતરણ વર્ષમાં ચાર દિવસ કરવું. ૧૮ માર્ચ (પૂ. શ્રીનો નિર્વાણદિન), ગુરુપૂર્ણિમા, ૧૫ ઓગસ્ટ (પૂ. શ્રીનો પ્રાકટ્યદિન) અને ૧૩ નવેમ્બર (પૂ. માનો પ્રાકટ્યદિન).

પૂ. માએ લખીને શ્રી રાજુભાઈ દ્વારા જાહેર કર્યું હતું કે તા. ૨૦ મી માર્ચ પૂ. શ્રીના અગ્નિસંસ્કારનો દિન છે. એટલે અંબાજી આસપાસનાં ગામોમાં યુવાન સાધકો પ્રભુનો પ્રસાદ પહોંચાડે.

અન્નક્ષેત્ર માટે જાહેર કરેલી રકમો તા. ૧૮ માર્ચ ૨૦૦૮ સુધી સ્વીકારવાની નથી, કારણ કે ત્યાં સુધીના ખર્ચને પહોંચી વળવા જરૂરી દાન મળી ગયું છે. પૂ. શ્રી માએ જ પૂ. શ્રી

૬૨

અધ્યાત્મ

અને પૂ. માતાજીના નામે સૌ પ્રથમ દાન આપી દીધું છે કિન્તુ તા. ૨૦ મીના રોજ આદિવાસી ગામોમાં જઈ પ્રસાદ વહેંચવાનો છે, તેમાં સાધકો રૂ. ૫૦૦/- થી વધારે નહિ—રકમ આપી શકશે. આના પ્રત્યુત્તરમાં તુર્ત જ સાધકો તરફથી રૂ. ૩૫ હજાર જેવી રકમ એકત્રિત થઈ ગઈ.

પ્રથમ સર્વમંગલ ટ્રસ્ટ તરફથી જ આ પ્રસાદ વહેંચવાનો હતો. પરંતુ સહજ રીતે સાધકોનો સહયોગ પ્રાપ્ત થતાં પૂ. માએ તે સ્વીકાર્યો.

ઠરાવ્યા પ્રમાણે રાતે જ બુંદી અને ગાંઠિયા બનાવવાનો ઓર્ડર આપી દેવાયો. બીજા દિવસે ૩૫૦ કીલો બુંદી અને ૩૫૦ કીલો ગાંઠિયા—ખોખાંઓમાં પેક કરી ટ્રેક્ટરમાં ભરવામાં આવ્યા. અને નક્કી કર્યા પ્રમાણે અંબાજી આસપાસના આ ગામો પાનસા, ધાબાવાળી વાવ, વિરમપુર અને પાડલિયાના લગભગ ૩૦૦૦ જેટલી જનતાને આ પ્રસાદ વહેંચવામાં આવ્યો.

આ ગામની શાળાઓના મકાનના પટાંગણોમાં આબાલ વૃદ્ધ—ભાઈઓ અને બહેનો ગોઠવાઈ જતા. તો સ્વર્ગારોહણના સેવકો તેમને પ્રેમપૂર્વક પીરસતા. આ દૃશ્ય ખરે જ અદ્ભુત લાગતું. આ પ્રસાદ ગ્રહણ કરતાં આ આદિવાસી બાળકો અને ભાઈઓ—બેનોના મુખ ઉપર જે આનંદ વરતાતો તે ખરે જ અવર્ણનીય જણાતો. ઠું મા—જય માની સતત ધૂન સાથે સૌએ આ પ્રસાદ આરોગી—પ્રસન્નતા અનુભવી, તેવું જણાયું.

સતત અભાવો વચ્ચે જીવતા આ ગરીબ લોકોને કોઈ પણ પ્રકારની અપેક્ષા વગર—અરે, એમને ગામ આવીને પ્રેમપૂર્વક કોણ જમાડે! અન્નદાન એ શ્રેષ્ઠદાન છે, એનો સાચો મહિમા

આવા સેવાયજ્ઞનાં પ્રત્યક્ષ દર્શનથી જ સમજી શકાય. ધનનો કેવો સરસ ઉપયોગ!

પૂ. માએ નાનાં મોટા બધા જ સાધકોને તેમાં જોડાવા અનુરોધ કરેલો. તે માટે વાહનોની સરસ વ્યવસ્થા પણ ગોઠવવામાં આવી હતી. જેથી મોટી ઉમ્મરના પણ તેમાં ભાગ લઈ શકે. સહુને પીરસવાનો લહાવો પણ મળી રહ્યો. ને ધન્યતા અનુભવાઈ.

સવારના ૧૦ થી શરૂ થયેલો આ યજ્ઞ બપોરે ૩ વાગે પૂર્ણ થયો. યુવાન સાધક ભાઈબેનોએ તે માટેની સફળતામાં મોટો ફાળો આપ્યો. બપોરની ગરમી વચ્ચે પણ બધાએ સારી સેવા બજાવી, પૂ. ગુરુદેવ અને પૂ. માની કૃપાથી જ આ સત્કર્મ સંપન્ન થયું. પૂ. માએ સૌની સેવાને બિરદાવી—ગુરુદેવનો આભાર માન્યો.

(પાના ૬૪ નું અનુસંધાન)

ગણકારતા જ નથી. ઈશ્વરનો સાક્ષાત્કાર કરવા જરૂર છે એ દૃષ્ટિ કેળવવાની, પણ આજના ભાગદોડ—ઘોંઘાટ—વ્યસ્તતાના જગતમાં મનુષ્ય ગુમાવી બેઠો છે પોતાની સંવેદનશીલતા અને અંતે દુઃખી થઈ તે ઈશ્વરની શોધમાં આમતેમ ભટક્યા કરે છે.

જરૂર છે ઈશ્વરમાં શ્રદ્ધા કેળવવાની અને જીવનમાં નાના—નાના આનંદોને માણવાની. દરેક ખુશી મનુષ્ય ઈચ્છે એવા જ સ્વરૂપમાં તેની સમક્ષ હાજર નથી હોતી, પણ જરૂર છે એ સમજવાની. ઈશ્વર આપણને સહુને એ સમજ દૃષ્ટિ આપે એવી જ અભ્યર્થના.

ઈશ્વરનો સાક્ષાત્કાર

વિકાસ નાયક (કથાકોર્નર)

મનુષ્યે ધીમેથી કહ્યું, ‘ભગવાન, મારી સાથે વાત કરો.’ અને એક કોયલ ટહુકી, પણ મનુષ્યે તે ન સાંભળ્યું. તેથી માણસે ફરી બૂમ પાડી, ‘ભગવાન, મારી સાથે વાત કરો.’

અને આકાશમાંથી વીજળીનો ગડગડાટ થયો, પણ મનુષ્યે તે ન સાંભળ્યું.

મનુષ્યે આસપાસ નજર ફેરવી અને કહ્યું, ‘ભગવાન મારે તમને જોવા છે.’

અને એક તારો ખૂબ તેજ સાથે પ્રકાશિત થઈ ઊઠ્યો, પણ મનુષ્યે તે ન જોયું.

મનુષ્યે મોટેથી સાદ પાડી કહ્યું, ‘ભગવાન, મને એક ચમત્કાર દેખાડો.’

અને એક નવા જીવનો જન્મ થયો, પણ મનુષ્યે એ તરફ ધ્યાન ન આપ્યું.

મનુષ્યે નિરાશામાં બૂમ પાડી, ‘ભગવાન, મને સ્પર્શો અને તમારો સાક્ષાત્કાર કરાવો.’

અને ઈશ્વર મનુષ્યને સ્પર્શ્યો, પણ મનુષ્યે પતંગિયાને દૂર ઉડાડી મૂક્યું.

આમ, ઈશ્વર હંમેશાં આપણી પાસે જ—આપણી આસપાસ છે, નાની નાની અને સરળ લાગતી વસ્તુઓમાં જેને આપણે

(અનુસંધાન પાના ૬૩ ઉપર)